

HIRVATİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü**

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	13
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	17
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	27
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	30

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Hırvatistan' 1 Temmuz 2013 itibariyle Avrupa Birliği (AB) üyesi olmasıyla beraber Birliğin tek bir gümrük bölgesinin parçası haline gelmiş ve AB'nin gümrük vergilerini ve ortak ticaret politikasını uygulamaya başlamıştır.

Ortak ticaret politikası, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 207. Maddesi ile belirlenmekte olup, Avrupa Birliği'nin münhasır yetkisidir. Özellikle ticaret anlaşmalarından doğan ortak gümrük oranları, fikri mülkiyet haklarının ticari yönleri, doğrudan yabancı yatırım, ticareti serbestleştirme tedbirlerinin uyumlaştırılması, ortak ihracat politikası ve ticaret gibi Avrupa Birliği'nin dünya ile ticari ilişkilerindeki tek tip ilkelere dayanmaktadır. Ortak Ticaret Politikası, Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle ikili ticari ilişkilerini ve çok taraflı kuruluşlarla (Dünya Ticaret Örgütü - DTÖ) işbirliği yoluyla Avrupa Birliği'nin çok taraflı ilişkilerini kapsamakta ve belirlemektedir.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelere ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan damping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler

için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelerden gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir: (<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Avrupa Birliği üyeliği ile Hırvatistan, AB'nin gümrük ve gümrük dışı engellerin bulunmadığı tek iç pazarının bir parçası haline gelmiştir. Herhangi bir AB üye ülkesinde gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra, ithal edilen mallar herhangi bir ek gümrük prosedürü olmaksızın AB üye ülkeleri arasında serbestçe dolaşabilmektedir.

AB üyeliği ile birlikte, Hırvatistan ticareti koruma mekanizmaları ve ticaret engellerini içeren ticaret mekanizmalarına AB düzenlemelerini üstlenmiştir.

Hırvatistan aynı zamanda nükleer silahların yayılmasının önlenmesine ilişkin tüm önemli uluslararası anlaşmalara veya rejimlere üye veya imzacı olarak katılmaktadır. Ulusal düzeyde yasa ve prosedürlerin oluşturulması ve uygulanması yoluyla uluslararası yükümlülüklerin uygulanması ve kapasite geliştirme yoluyla kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi hedefine aktif olarak katkıda bulunmaktadır. Hırvatistan, özellikle AB'nin çift kullanımlı ürünler, Wassenaar Düzenlemesi (WA), Avustralya Grubu (AG) ve Nükleer Tedarikçiler Grubu (NSG) olmak üzere uluslararası rejim ve düzenlemelerin çalışmalarına katılım sağlamaktadır.

Üçüncü ülkelerden (Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkeler) Birliğin gümrük bölgesine yapılan mal ithalatı, ithalat gümrük formalitelerine tabidir.

Birlik Gümrük Kanunun 201. maddesi hükümleri uyarınca, Birlik pazarına arz edilmesi veya Birlik gümrük bölgesinde kişisel kullanım veya tüketime sunulması amaçlanan Birlik dışı mallar, serbest dolaşım için gümrük işlemlerine tabi tutulmaktadır.

Serbest dolaşıma giriş için eşyanın ibraz edildiği gümrük idaresine gümrük beyannamesi verilmektedir. Bunu yaparken, ödenmesi gereken tüm ithalat vergileri ve diğer harçlar tahsil edilmekte, ticaret politikası önlemleri uygulanmakta ve belirli malların ithalatı ile ilgili olarak belirlenen diğer formaliteler yerine getirilerek Birlik dışı mallara Birlik malları statüsü kazandırılmaktadır.

Gümrük Vergileri

Hırvatistan' 1 Temmuz 2013 itibarıyla Avrupa Birliği (AB) üyesi olmasıyla beraber Birliğin tek bir gümrük bölgesinin parçası haline gelmiş ve AB'nin gümrük vergilerini ve ortak ticaret politikasını uygulamaya başlamıştır. Herhangi bir AB üye ülkesinde gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra, ithal edilen mallar herhangi bir ek gümrük prosedürü olmaksızın AB üye ülkeleri arasında serbestçe dolaşabilmektedir. AB'nin uyguladığı gümrük vergileri oranları, tercihli gümrük vergisi oranları, KDV oranları ve diğer uygulanabilir tarife ve tarife dışı

önlemleri (ihracat veya ithalata ilişkin kısıtlamalar ve yasaklar, vb.) ile ilgili bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://taric.carina.hr/index.do>) (Hırvatça ve İngilizce)

İç Vergiler

Hırvatistan'da vergilendirme konusunda yetkili birim Porezna Uprava (Maliye Bakanlığı Vergi İdaresi) olup (https://www.porezna-uprava.hr/en/EN_porezni_sustav/Pages/Tax-system-CRO.aspx) adresinde yer alan web sayfasından vergilendirmeye dair tüm detaylı bilgiler temin edilebilmektedir.

Hırvatistan'da vergi sistemi Genel Vergi Yasası çerçevesinde düzenlenmektedir. Başlıca vergi türleri ve oranları aşağıda gösterilmektedir.

Kurumsal Gelir Vergisi (Kar Vergisi): Bir şirket, vergi döneminde 1.000.000 avroya kadar gelir elde etmişse vergi oranı %10, vergi dönemindeki gelirler 1.000.000 avrodan yüksekse oran %18'dir.

Sermaye kazançları vergilendirilebilir gelire dahil edilir ve standart kurumlar vergisi oranında vergilendirilir.

Gelir Vergisi: Hırvatistan'da, yıllık vergi yükümlülüğü değerlendirmesi sürecinde vergi matrahına uygulanan artan oranlı vergi sistemi bulunmaktadır. Artan vergi oranları, bireyin Hırvatistan'daki ikamet yerine veya meskenine bağlıdır. 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Hırvatistan'da Gelir Vergisi Oranları değiştirilmiştir.

Gelir vergisi oranlarında, yerel belediyenin büyüklüğüne bağlı olarak %15'ten %23'e kadar daha düşük bir oran ve %25'ten %33'e kadar daha yüksek bir oran belirlenecektir.

Yerel belediye biriminin vergi oranlarına ilişkin yasal olarak belirlenen son tarihe (28 Şubat 2025) kadar karar vermemesi durumunda, otomatik olarak %20'lik düşük oran ve %30'luk yüksek oran uygulanacaktır.

Yerel yönetim birimleri, %15'in mümkün olan en düşük oranı temsil ettiği ve %33'ün mümkün olan en yüksek vergi oranını temsil ettiği bir aralıktan iki artan oranlı vergi oranı seçebilmektedir. Bununla birlikte, bir belediyenin/şehrin iki artan oranlı vergi oranından daha düşük ve daha yüksek olanı seçebileceği gerçek aralıklar, belediyenin/şehrin büyüklüğüne bağlıdır:

Bir belediye %15 ila %20 aralığında daha düşük bir oran ve %25 ila %30 aralığında daha yüksek bir oran arasından vergi oranını belirlemektedir.

Nüfusu 30.000'den az olan bir yerleşim yeri, %15 ila %21 aralığında daha düşük bir oran ve %25 ila %31 aralığında daha yüksek bir orana tabidir.

Nüfusu 30.000'den fazla olan bir yerleşim yeri, %15 ila %22 aralığında daha düşük bir oran ve %25 ila %32 aralığında daha yüksek bir orana tabidir.

Zagreb Şehri %15 ila %23 aralığında daha düşük bir oran ve %25 ila %33 aralığında daha yüksek bir oran seçebilir.

Yerel yönetim birimlerinin, içinde bulunulan yılın en geç 30 Kasım tarihine kadar, bir sonraki yılın 1 Ocak tarihinden itibaren geçerli olan oranları seçme hakları vardır. Yerel yönetim biriminin belirlenen son tarihe kadar seçim yapmadığı yerler %20 ve %30 oranında artan oranlı vergiye tabi olmaktadır.

Yukarıda bahse konu düşük ve yüksek oran aralıkları belediyelerin ve şehirlerin büyüklükleri ışığında hesaplanmaktadır.

Ek olarak, daha yüksek gelir vergisi oranının uygulanmasına ilişkin yıllık gelir vergisi dilimi eşiği 50.400 avrodan 60.000 avroya çıkarılmıştır.

Kişisel ödenek 560 avrodan 600 avroya çıkarılmıştır. Desteklenen aile üyeleri ve belirlenen engellilik için artan kişisel ödenek miktarları, kişisel ödeneye göre hesaplanan diğer vergilendirilmeyen gelirlerle (iş performansına ilişkin para ödülleri, kıdem tazminatı, jübile ödülleri vb.) birlikte artmaktadır.

Öte yandan Hırvatistan hükümeti yurtdışında olup Hırvatistan'a geri dönen vatandaşları için gelir vergisinde bazı vergisel teşvikler sağlamıştır. Yurt dışında en az iki yıl geçirmiş olan Hırvat vatandaşlarına, istihdam gelirleri üzerinden beş yıllık %100 vergi indirim hakkı tanınmıştır. Bu teşvikin uygulanmasına ilişkin ilave hükümler Kişisel Gelir Vergisi Yönetmeliğinde belirlenmiştir.

Katma Değer Vergisi: Hırvatistan'da yerleşik uygulamadaki genel KDV oranı %25'dir. Diğer KDV oranları %13 ve %5 olarak uygulanmaktadır.

%13 KDV oranı uygulanan mal ve hizmet kalemleri aşağıda sunulmuştur:

- Tatil konaklaması, konaklama kiralaması, tatil kampları veya kamp yapmak için belirlenmiş yerlerde ve deniz turizmi gemilerinde konaklama dahil olmak üzere otel veya benzeri amaçlı tesislerde kahvaltı, yarım pansiyon veya tam pansiyon dahil konaklama hizmetleri ve konaklama hizmetleri,
- Medya yönetmeliği bulunan bir gazete yayıncısının gazete ve dergileri ile yayıncılara ait %5 KDV oranı uygulananlar dışında özel bir düzenleme uyarınca medya kanunu çıkarma zorunluluğu bulunmayan gazete ve süreli yayınlar Tamamı veya bir kısmı reklam içeren veya reklam amacıyla kullanılanlar ile tamamı veya bir kısmı video veya müzik içeriğinden oluşanlar dışında periyodik olarak,
- Çocuk oto koltukları ve bebek bezleri,
- Kişisel hijyen malzemeleri,
- Şişe veya başka bir ambalajla piyasaya arz edilen sular dışında, özel bir yönetmeliğe göre umumi su temini ve umumi drenaj açısından su dağıtımı,
- Başka bir tedarikçiye veya son kullanıcıya elektrik tedariki, bu tedarike ilişkin ücretler de dahil olmak üzere,
- Termik santrallerden doğalgaz ve ısıtma teslimi ve bu teslimlere ilişkin ücretler dahil (%13 oranı 1 Nisan 2025 tarihinden itibaren hesaplanıp ödenecektir),

- Yakacak odun, pelet, briket ve talaş (%13 oranı 1 Nisan 2025 tarihinden itibaren hesaplanıp ödenir),
- Özel bir yönetmelik uyarınca karma belediye atıklarının toplanması, biyolojik olarak parçalanabilen belediye atıklarının ve ayrı atıkların toplanmasına ilişkin kamu hizmeti,
- Çömlekler ve tabutlar,
- Telif hakkı alanındaki özel düzenlemeler ve ilgili haklar uyarınca ve bu faaliyetten sorumlu devlet idare organının önceden onayı ile bu faaliyeti yürüten uygun toplu yönetim kuruluşlarının üyesi olan yazarların, bestecilerin ve icracıların ve fonogram hakkı sahiplerinin hizmetleri ve ilgili telif hakları. fikri mülkiyet,
- Yemekhanede ve yemekhane dışında yemek ve tatlıların özel yönetmelik uyarınca hazırlanması ve servis edilmesi

%5 KDV oranı aşağıdaki mal ve hizmetler için uygulanmaktadır:

- Her türlü ekmek
- Aynı isim altında sıvı halde piyasaya sürülen her türlü süt (inek, koyun, keçi), taze, pastörize, homojenize, yoğunlaştırılmış (ekşi süt, yoğurt, kefir, çikolatalı süt ve diğer süt ürünleri hariç), ikameler anne sütü için,
- Mesleki, bilimsel, sanatsal, kültürel ve eğitsel içerikli kitaplar, pedagojik eğitime yönelik, ilk, orta ve yüksek öğretime yönelik ders kitapları (tamamen veya kısmen reklam içeren veya reklam hizmeti verenler ile tamamen veya kısmen reklam verenler hariç) çoğunlukla video veya müzik içeriklerinden oluşuyor,
- Yetkili otorite tarafından tıbbi ürün ve tıbbi cihaz konusunda izin verilen tıbbi ürünler,
- Hırvatistan Sağlık Sigortası Enstitüsü'nün ortopedik ve diğer yardımlara ilişkin genel kanununda öngörülen, engellilerin kişisel kullanımı için engellilik tedavisini hafifletmek amacıyla kullanılan tıbbi ekipman, yardımcı cihazlar ve diğer cihazlar,
- KDV'den muaf kültür kurumları, kamu otoriteleri veya kültür alanındaki diğer tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilen, kültürel hizmetler ve bunlarla bağlantılı mal tedariki dışındaki sinema biletleri, konser, spor etkinlikleri ve kültürel etkinliklere ait biletler,
- Bir gazete yayıncısının, tamamı veya bir kısmı reklam içeren veya reklam hizmeti veren ve tamamı veya bir kısmı video veya müzik içeriğinden oluşan gazeteler dışındaki, günlük olarak yayınlanan basın kanunu bulunan gazeteleri,
- Bilimsel dergiler,
- Bebekler ve küçük çocuklar için bebek mamaları ve işlenmiş tahıl bazlı gıdalar,
- Bitkisel ve hayvansal kökenli yenilebilir sıvı ve katı yağlar, tereyağı ve margarin,
- Canlı hayvanların teslimi: sığır, domuz, koyun, keçi, at, eşek, evcil kümes hayvanları, tavşan ve tavşanlar,
- Sığır, domuz, koyun, keçi, at, eşek, evcil kümes hayvanları, tavşan ve tavşanlardan taze veya soğutulmuş et ve yenilebilir kesim ürünlerinin teslimi,
- Taze veya soğutulmuş sosis ve benzeri et ürünleri, kesim et ürünleri veya kanın teslimi,
- Canlı balık teslimi,
- Taze veya soğutulmuş balık, yumuşakçalar ve diğer suda yaşayan omurgasızların teslimi,
- taze veya soğutulmuş yengeçlerin teslimi,
- Kuru baklagiller dahil olmak üzere taze veya soğutulmuş sebzelerin, kök ve yumruların teslimi,
- Taze ve kuru meyve ve kuruyemişlerin teslimi,
- Taze kanatlı yumurtalarının kabuklu olarak teslimi,

- fideler ve tohumlar,
- Gübreler, zirai ilaçlar ve diğer zirai kimyasal ürünler,
- Evcil hayvan yemi hariç esas olarak hayvan yemi olarak kullanılan ürünler,
- Yakacak odun, pelet, briket ve talaş tedariki ve teslimatına ilişkin ücretler dahil olmak üzere doğal gaz temini (istisnai olarak 31 Mart 2025 tarihine kadar).

Gayrimenkul Transfer Vergisi: Gayrimenkul Transfer Vergisi oranı %3 olup alıcı tarafından ödenir. Vergi matrahı, mülkün vergi yükümlülüğü sırasındaki piyasa değeridir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regülasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regülasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ülkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ülkemiz 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanıma dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır. Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır.

Hırvatistan, teknik standartlar mevzuatını AB Direktifleriyle uyumlu hale getirmiştir. Hırvatistan'da ithalatçı ya da temsilci, ürün güvenliğinden ve teknik düzenlemelerine uygunluğundan doğrudan sorumlu tutulsa da, nihai sorumluluk üreticiye aittir.

Avrupa Birliği üye devletleri, 182/2011 Sayılı AB Tüzüğü uyarınca "karşılıklı tanıma" ilkesinin uygulanmasını sağlamak üzere bir ürün İrtibat Noktası (PCP) kurmuştur.

Hırvatistan Cumhuriyeti'nde ürünler için irtibat noktası Ekonomi Bakanlığı'dır. (e-posta adresi: pcp@mingor.hr)

Bu çerçevede, piyasaya arz edilen ürünlere ilişkin ürün kuralları ve gereksinimlere ilişkin ürün kategorileri bazında bilgilere Ekonomi Bakanlığının aşağıdaki bağlantı adresinden erişim sağlanması mümkün bulunmaktadır:

<https://mingo.gov.hr/proizvodi/7628>

Standartlar: Hırvat standartlarının çok az bir kısmı tamamen Hırvat kökenlidir; geri kalanı Avrupa ve / veya uluslararası standartları benimsemiştir. Hırvatistan Standartları Enstitüsü'nün standartlar kataloğuna aşağıdaki bağlantı adresinden erişim sağlanması mümkün bulunmaktadır:

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Hırvatistan’da ürünler için teknik gereklilikleri, ekonomik operatörlerin yükümlülüklerini, uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından yerine getirilmesi gereken hususları, ürünler için irtibat noktası, tek irtibat ofisi ve sınır ötesi karşılıklı yardım, teftiş ve kabahat hükümlerini düzenleyen kanun “Ürünler ve Uygunluk Değerlendirmesi için Teknik Gereklilikler Kanunu” olup, son güncellemelerin ardından 126/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak 2 Aralık 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede, yukarıda belirtilen Kanunda atıfta bulunulduğu üzere, 2019/1020 sayılı Tüzüğün (AB) 6’ncı maddesi uyarınca piyasaya arz edilen bir ürün, o ürünle ilgili öngörülen gerekliliklere uygun olmalıdır. Üretici, ürününü piyasaya arz ederken, ürününün o ürüne ilişkin yönetmeliklerde belirtilen şartlara uygun olarak tasarlanmasını ve üretilmesini sağlamakla yükümlüdür. Üretici, ilgili yönetmeliklerde öngörüldüğünde, öngörülen teknik belgeleri hazırlamak ve uygunluk değerlendirme prosedürünü uygulamak veya uygulanmasını sağlamakla yükümlüdür. İthalatçı ve/veya distribütör, ürünü piyasaya arz etmeden önce, imalatçının uygunluk değerlendirme prosedürünü gerçekleştirdiğini tespit etmekle yükümlüdür. İthalatçı, bir ürünün o ürün için geçerli olan mevzuat hükümlerine uymadığına ilişkin kanaate sahip olduğu takdirde, uyumlaştırma gerçekleşene kadar ürünü piyasaya arz edemez.

Uygunluk Değerlendirme: Hırvatistan'daki uygunluk değerlendirme prosedürünün temel unsurları, Ürünler ve Uygunluk Değerlendirmesi için Teknik Gereklilikler Kanunu” ile tanımlanmıştır. Hırvat Akreditasyon Kurumu (HAA), Hırvat özel sektör laboratuvarlarına, şirketlerine ve gerçek kişilere uygunluk değerlendirme sürecine katılmak için gerekli belirli standartları karşıladıklarını teyit eden, resmi bir akreditasyon veren kamu kurumudur. AB, kendi içinde iç pazar oluşturulmasının bir unsuru olarak, AB çapında eşit teknik yeterliliğe sahip laboratuvarlardan ve sertifikaları olan uygunluk değerlendirme kuruluşlarından oluşan bir ağı oluşturulmasını sağlamak için uygunluk değerlendirme sürecinde üçüncü tarafların akreditasyonu için kullanılmak üzere uyumlaştırılmış standartlar geliştirmiştir.

HAA, uygunluk değerlendirme kuruluşlarının akreditasyonunu aşağıdakiler temelinde yürütür:

- Ürünler ve Uygunluk Değerlendirmesi için Teknik Gereklilikler Hakkında Kanun (126/2021)
- Akreditasyon Yasası (RG 158/03, RG 75/09)
- Ürünler ve Uygunluk Değerlendirmesine İlişkin Teknik Gereklilikler Hakkında Kanun ve telekomünikasyon, inşaat, demiryolu taşımacılığı, teleferik, gıda güvenliği, havadan koruma, çevre koruma, gürültüden korunma, veterinerlik faaliyetleri konularını düzenleyen diğer sektörel kanunlara dayanılarak kabul edilen yönetmelikler, atık yönetimi ve diğerleri
- Teknik düzenlemelerin uygulanmasından sorumlu devlet idaresi organları ile imzalanan uygunluk değerlendirme kuruluşlarının yeterliliğini değerlendirme prosedürlerinin uygulanmasına ilişkin anlaşmalar.

Akreditasyon sürecinde HAA, Avrupa Akreditasyon Kurumu (EA) ve Avrupa Komisyonu - Sanayi ve Girişimcilik Müdürlüğü'nün ilgili belgeleri ile AB Üye Devletlerinin akreditasyon kuruluşlarının belgeleri temelinde geliştirilen kuralları kullanır.

Ürün Güvenliği Denetimleri: Gümrük İdaresi ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Hırvat Gümrük İdaresi ve Ekonomi Bakanlığı da piyasaya giren ürünlerin güvenliği için işbirliği yapmaktadır. Örneğin Hırvat Gümrük İdaresi denetimleri esnasında piyasaya girmesinin sakıncalı olacağı düşüncesiyle söz konusu ürünün piyasaya girişini askıya aldığı durumlarda Ekonomi Bakanlığı'nın piyasa denetim birimine bildirmekte ve anılan birim üç gün içinde denetimini tamamlayarak konuyu karara bağlamak zorundadır. Eğer ürün insan sağlığı, çevresel bir risk taşımıyorsa piyasaya girişine izin verilmekte, ancak ciddi risk ve uygunluk değerlendirmesi olumsuz ise piyasaya girişine izin verilmemektedir.

Hırvatistan'da 2018 Ulusal Reform Programı'na belirlenen reform önlemlerinden biri olarak, daha işlevsel ve verimli denetim faaliyetleri için denetim hizmetlerinin birleştirilmesi kararlaştırılmış ve 1 Nisan 2019 tarihinde Devlet Müfettişliği kurulmuştur.

(EC) 765/2008 kapsamındaki piyasa gözetimi çoğunlukla Devlet Müfettişliği'nin (State Inspectorate) yetkisi dahilindedir. Devlet Müfettişliği, kişisel koruyucu ekipman, inşaat malzemeleri, aerosol püskürtücülerin üretim ve kullanımı, basınçlı ekipman, makineler, asansörler, gazlı cihazlar, elektrikli ekipman (EMC, LVD), eko-tasarım ve enerji verimliliği etiketlemesi, araba lastikleri, tekstil, ayakkabı ve diğer tüketim malzemelerinin Genel Güvenlik Direktifine, kozmetik, oyuncaklar ve diğer kimyasalların REACH doğrultusunda denetimi yapılmaktadır.

Diğer kuruluşlar da aşağıdaki şekilde münferit sektörlerde piyasa gözetimi faaliyeti gerçekleştirmektedir:

Sağlık Bakanlığı, tıbbi cihazlar alanında, Hırvat İletişim Ağı Düzenleme Kurumu (HAKOM) radyo ve telekomünikasyon ekipmanı sektöründe, Denizcilik, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, deniz ekipmanı, gezi tekneleri ve teleferik güvenliği, İçişleri Bakanlığı, ticari kullanım için patlayıcılar, potansiyel olarak patlayıcı ortamlarda kullanılması amaçlanan ekipman ve koruyucu sistemler sektöründe, Metroloji Bürosu, ölçüm aletleri, otomatik olmayan teraziler, önceden paketlenmiş ürünler ve ölçü birimleri sektörü alanında piyasa gözetiminden sorumludur.

RAPEX sistemi (Rapid Information Exchange System): Hırvatistan'da Tüketicilerin sağlığı ve güvenliği açısından risk teşkil eden ürünlere ilişkin bildirimlerin hızlı değişim sistemine ilişkin Yönetmelik (RAPEX) (Resmi Gazete 5/11, 120/14, 39/19) uyarınca Gıda Dışı Tüketici Ürünleri Hızlı Bilgi Değişim Sistemi (RAPEX) kullanılmaktadır.

Devlet Müfettişliği RAPEX sistemini yürütmekte olup, irtibat noktası görevini üstlenmiştir. Söz konusu bilgi değişimi Hırvat Denizcilik, Ulaşım ve Altyapı Bakanlığı, Hırvat İçişleri Bakanlığı, Hırvat Maliye Bakanlığı -Gümrük İdareleri, Hırvat Metroloji Kurumu, Hırvat Bilgi Teknolojileri Düzenleme Kurulu (HAKOM) ile işbirliği içinde yapılmaktadır.

ICSMS (Piyasa Gözetimi Bilgi İletişim Sistemi): ICSMS, AB Üye Devletlerinin alınan önlemler ve ürün piyasa gözetim faaliyetleri hakkında bilgi alışverişinde bulundukları bir sistem olup, test edilen ürünlerle ilgili güncel bilgiler dahil olmak üzere Avrupa pazarında dolaşımda olan tüm uyumlu olmayan ürünleri kapsayan bir veritabanıdır. Devlet Müfettişliği ICSMS için ulusal

temas noktası olarak belirlenmiştir. Ulusal ağ, Devlet Müfettişliğine ek olarak, ICSMS sistemini denetim faaliyetlerinde kullanan Hırvat Denizcilik, Ulaşım ve Altyapı Bakanlığı, Hırvat İçişleri Bakanlığı, Hırvat Maliye Bakanlığı -Gümrük İdareleri, Hırvat Metroloji Kurumu, Hırvat Bilgi Teknolojileri Düzenleme Kurulundan (HAKOM) oluşmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Etiketleme bilgileri, Hırvatça olmalıdır: Ürünün adı; üreticinin tam adresi veya ithalatçının açık adresi; net miktar (ağırlık veya hacim); içindekiler; kullanım ve saklama ayrıntıları; tüketici uyarıları yer almalıdır. Teknik aksamli ürünlerde ise, kullanım kılavuzu, imalatçının ayrıntıları, yetkili bakım ofisleri, garanti belgesi bilgileri, garanti süresi ve diğer uygulanabilir bilgilerin yer alması gerekmektedir. Bütün bilgilerin Hırvatça olması ve piyasaya sürülmeden önce mala yapıştırılması ya da eklenmesi zorunludur.

İlgili mevzuat kapsamındaki sertifikalı her ürün, ürünün uygun testlerden geçtiğini ve ilgili yönetmelik hükümlerine uygun olduğunu gösteren bir CE işareti taşımaktadır.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikenel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik

suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

Kamu güvenliği, kamu düzeni, kamu sağlığı, çevre ve kültürel varlıkların korunması amacıyla bazı ürünlerin (silah askeri teçhizat, mobil radyo takımları ilaç uyuşturucu antik mallar kıymetli metaller nükleer teknoloji kimyasal silah malzemeleri ve ozon tabakasına zararlı mallar) ithalatında ithal lisansı uygulanmaktadır. Ayrıca değerli taşların (ham) ve tarife kontenjanına tabi tarımsal ürünlerin ithalatında ithal lisansı uygulanmaktadır.

Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne katılımıyla, üçüncü ülkelerle bazı tarım ve gıda ürünlerinin ticaretinde ithalat (AGRIM) veya ihracat (AGREX) lisansları alma zorunluluğu getirilmiştir. Tarımsal ürünler için ithalat ve ihracat lisansları, Komisyon Yetkilendirilmiş Yönetmeliği (AB) 2016/1237 , Komisyon Uygulama Yönetmeliği (AB) 2016/1239 , Komisyon Yönetmeliği (EC) no. 1301/2006 ve diğer ilgili düzenlemeler çerçevesinde yürütülmektedir. Ek olarak, AGRIM ithalat lisansı bir ithalat koşulu olarak veya lisanslı tarife kotaları veya tercihli önlemlerin uygulanması için bir koşul olarak, AGREX ihracat lisansı ise ihracatın bir koşulu olarak belirlenebilir.

Hırvatistan Cumhuriyeti, aşağıda tarife numaraları yer alan, ısıtma yakıtı veya motor yakıtı dışında kullanım amacı olan (EMCS -Excise Movement and Control System kapsamına girmeyen enerji ürünleri) ürünler için bazı özel ulusal kontrol önlemleri uygulamaktadır.

- 2710 19 71, 2710 19 75, 2710 19 81, 2710 19 83, 2710 19 85, 2710 19 87, 2710 19 91, 2710 1993, 2710 19 99, 2710 20 90, 3403 11 00, 3403 19 10, 3403 19 20, 3403 19 80, 3403 91 00, 3403 99 00 CN kodlarına giren enerji ürünleri,
- 3814 00 90 CN kodu kapsamına giren ürünler ve
- 3826 00 90 CN kodu kapsamına giren ürünler

Söz konusu önlemler Özel Tüketim Vergileri Kanununda belirtilmiş olup, bu malların ticari hareket halindeyken, hacimlerinden bağımsız olarak konteynerlerde veya ISO tanklarında ambalajsız ürün olarak taşındığında, üretimi, işlenmesi, depolanması ve taşınması ile ilgilidir. Konuya ilişkin Hırvatistan Gümrük İdaresinin bildirimi, (<https://carina.gov.hr/featured/notice-to-businesses-and-individuals-who-trade-or-factually-or-legally-dispose-with-the-energy-products-which-are-not-covered-by-emcs-6742/6742>) bağlantı adresinde detaylandırılmaktadır.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Hırvatistan, Avrupa Patent Organizasyonu üyesidir ve bu alandaki en önemli uluslararası anlaşmaların imzacısıdır. Ulusal Fikri Mülkiyet Hakları sistemini koordine etmekten ve haklar vermekten sorumlu merkezi organ, Hırvatistan Cumhuriyeti Devlet Fikri Mülkiyet Ofisi'dir (SIPO)

SIPO, sınai mülkiyet haklarının verilmesi için süreçleri (patentler, ticari markalar, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler ve menşe isimleri, yarı iletken ürünlerin topografyaları) yürütmekte, telif hakkı ve telif hakkı ile ilgili haklarla bağlantılı olarak belirli görevlerin yerine getirmektedir.

SIPO, yukarıda belirtilen görevlere ek olarak, fikri mülkiyet alanında bilgi ve hizmetlerin sağlanması, fikri mülkiyet haklarının uygulanması için diğer kurumlarla işbirliği ve inovasyon faaliyetinin yanı sıra ekonomik ve Ar-Ge kuruluşları ile işbirliğinin desteklenmesi alanlarında faaliyet göstermektedir.

Hırvatistan fikri mülkiyet hakları (IPR) mevzuatı, Patent Yasası, Ticari Marka Yasası, Endüstriyel Tasarım Yasası, Ürün ve Hizmetlerin Coğrafi Göstergeleri Yasası, Entegre Devrelerin Düzen Tasarımının Korunması Yasası ve Telif Hakları ve İlgili Haklar Yasasını kapsamaktadır. Devlet Fikri Mülkiyet Ofisinin web sitesi üzerinden söz konusu yasaların metinlerine erişim mümkün bulunmaktadır. (<https://www.dziv.hr/en/ip-legislation/national-legislation/>).

Sınai mülkiyet hakları alanındaki kurallara göre Ofis nezdinde başvuruları yapabilmek için gerekli olan formlar aşağıdaki bağlantı adresinde yer almaktadır: (<https://www.dziv.hr/en/forms-and-publications/forms/>)

Dağıtım Kanalları

Ülke nüfusunun %20'sinden fazlasını barındıran ve merkezi konuma sahip olan başkent Zagreb, ülkenin birincil dağıtım merkezidir. Split ve Rijeka liman şehirleri de önemli dağıtım noktalarıdır ve ülkenin doğusunda yer alan Osijek, bölgesindeki en büyük ve en önemli dağıtım noktasıdır. Hırvatistan'ın coğrafi konumu, limanlara erişimi ve iyi gelişmiş karayolu ulaşım sistemi ile özellikle eski Yugoslavya ülkelerine yönelik bölgesel bir dağıtım noktası olma konusunda avantajlara sahiptir.

Hırvatistan'da 2023 yılı verilerine göre 8.000 civarında perakende satış mağazası (kiosklar, küçük mağazalar ve açık pazarlar dahil) bulunmaktadır. Son yıllarda yeni geliştirilen alışveriş merkezleri (Importanne, King Cross, Kaptol Centar, Avenue Mall, City Centar One, West Gate, Garden Mall ve Arena Centar gibi Zagreb), modernize edilmiş veya yeni kurulan yerel süpermarket ve perakende zincirleri (Konzum, Dinova-Diona, Prehrana, Plodine gibi) ve yabancı zincirler (Bipa, DM, Metro, Bauhaus, Kaufland, Lidl ve Interspar gibi) pazarda baskın oyuncular haline gelmiştir. 2024 yılında Hırvatistan'da perakende sektörü ciro endeksi bir

önceki yıla göre değer bazında %9,4 oranında artış gösterirken hacim olarak %7,3 artış gerçekleştirmiştir. Ocak 2025 sonu itibariyle Reel perakende ticaret cirosu yıllık bazda üst üste 22 aydır artmaktadır.

Ülkede uluslararası çevrimiçi alışveriş özellikle AB üyeliğinden sonra oldukça artmış olup, Covid-19 pandemisi bu süreci hızlandırmıştır. Perakende sektöründe yer alan firmaların e-ticaret platformları geliştirmesiyle, kullanıcı kullanım alışkanlıklarının değişmesi ile e-ticaretin yoğunluğunun daha da artacağı beklenmektedir.

Piyasa veri şirketleri Hırvatistan'daki e-ticaret pazarının değerinin 2024'te 1,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleştiğini ve Hırvatistan'daki e-ticaretin 2027'ye kadar yıllık %10,4 büyüme oranı göstereceğini tahmin etmektedir. Statista, Hırvatistan'ın 2,9 milyon e-ticaret kullanıcısına sahip olduğunu, 2024 yılında kullanıcı başına ortalama 520 dolar gelir elde edilirken, e-ticaret penetrasyonunun 2027'de %69'a çıkması beklediğini belirtmiştir.

Euro Commerce tarafından hazırlanan Hırvatistan E-Ticaret 2024 Yılı Raporu sonuçlarına göre katılımcıların Hırvat vatandaşların yaklaşık %84'ünün internet kullanıcısı olduğu yaklaşık %60'ının ayda en az bir kez çevrimiçi alışveriş gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Çevrimiçi müşteriler arasında çoğunluğu X kuşağı oluşturmaktadır. Çevrimiçi alışverişlerde en büyük pay moda (%39) segmentinde kaydedilirken, bunu elektronik (%14), güzellik ve sağlık (%12) ve ev ve bahçe ürünleri (%12) izlemektedir.

Hırvat çevrimiçi alışveriş yapanların çoğunluğu Hırvatistan'da faaliyet gösteren yerel markalardan sipariş verirken, bir diğer kullanıcı grubu da çoğunlukla Çin ve AB olmak üzere Hırvatistan dışındaki mağazalardan sipariş vermektedir. Pazarın en büyük segmenti, medya ve elektrondur. Çevrimiçi alışveriş yapanlar ayrıca giyim, ayakkabı, moda aksesuarları ve yiyecek de satın almaktadır. Amazon.de, Aliexpress, Mall.hr ve Bazaar.hr alışveriş portalları Hırvatistan'da en çok kullanılan yabancı web portalları olup, bu web portallarının Hırvatistan'da yerleşik bir satın alma birim yapılıp yapılmadığı bulunmamaktadır. En büyük yerel siteler eKupi (Amazon'a benzer Hırvat platformu), Emmezeta (mobilya mağazası) ve Konzum'dur (market). Zutiklik, Abrakadabra da popüler e-ticaret platformlarındandır.

Çevrimiçi güzellik ve parfüm mağazası Notino.hr, 60 milyon ABD dolarını aşan geliriyle 2023 yılında Hırvatistan'ın önde gelen e-ticaret perakendecisi olmuştur. Bunu, bilişim ve spor malzemeleri, tüketici elektroniği ve oyuncaklara yönelik çevrimiçi bir mağaza olan ekupi.hr izlemiştir. Bir ev dekorasyonu mağazası olan Pevex.hr, aynı yıl içinde 46 milyon ABD dolarından fazla kazanç elde ederek sıralamada üçüncü olmuştur.

Hırvat çevrimiçi perakendecilerin yaklaşık %40'ı yalnızca Hırvatistan pazarına hizmet verirken, diğer %40'ı da küresel pazarlara açıktır. AB Dijital Tek Pazar Stratejisi, Hırvatlara AB'deki işletmelerin çevrimiçi olarak sunduğu tüm mal ve hizmetlere tam erişim sağlamaktadır. Strateji ayrıca ödemeleri, müşteri haklarını ve gizlilik politikasını da düzenlemektedir.

Hırvat işletmelerinin tahminen %40'ı e-ticarete aktiftir ve perakendeciler yeni teknolojilerin ve iş modellerinin (örneğin, sese dayalı satın alma veya belirli ürün veya hizmetlere erişim için müşteri aboneliklerinin zorunlu kılınması gibi) kullanımını artırmaktadır.

Hırvat KOBİ'lerinin neredeyse %40'ı çevrimiçi satış yapmaktadır. Hırvat medyası online alışverişi yoğun bir şekilde desteklemektedir

Tüketici Tercihleri

Yugoslavya'nın dağılmasının ardından ülkenin geçirdiği pazar ekonomisine geçiş ve özelleştirme süreci neticesinde sosyo-ekonomik çevrede ortaya çıkan dinamik gelişmelerden dolayı Hırvat tüketicilerin değerleri ve yaşam şekilleri de değişmiş, buna bağlı olarak satın alma ve tüketim alışkanlıkları da dönüşüm geçirmiştir.

2023'te hane halkı harcama payları Yunanistan ve Hırvatistan'da en yüksek olarak gerçekleşmiştir. Ülke bazında duruma bakıldığında, analiz bazı ilginç eğilimlere de işaret etmektedir. 2023 yılında GSYH'ye oran olarak hane halkı harcamalarının en yüksek payları Yunanistan (%75,4), Hırvatistan (%72,4) ve Portekiz'de (%67,4) görülmüştür. En düşük paylar ise İrlanda (%26,7), Lüksemburg (%33,6) ve Hollanda'da (%43,3) kaydedilmiştir.

Tüketiciler yeniliklere açık olmakla birlikte yaşlı nüfus sabit tercihleri ile dikkat çekmektedir. Yerli malları tercih etme noktasında bilinç düzeyi ülkede oluşmuştur. Kalite bilinci AB üyesi ülkelerin malları ile ilişkilendirilmiştir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Hırvat tüketiciler fiyat-kalite dengesine önem vermekte olup, fiyata karşı duyarlı ve piyasaya yeni giren markalara karşı mesafelidir. Bu bağlamda, reklam-tanıtım faaliyetleri etkili olmaktadır. Gıda ürünlerinde doğal ya da organik ürünlere talep artan alım gücü ile birlikte artış kaydetmektedir.

Hırvatistan pazarına yönelmeyi hedefleyen firmalarımızın pazara giriş öncesi bir masa başı pazar etüdü ve yerinde pazar araştırması gerçekleştirerek ülkede ürünlerini en iyi şekilde hangi kanallardan pazarlayabileceklerini belirlemeleri önemli bir husustur. Pazara girişte ise yerel ve güvenilir, uzman bir acenta/distribütörle çalışılmasında fayda görülmektedir.

Ülkenin rekabetçi piyasasında satış sonrası hizmet, yedek parça temini ve hizmeti yapacak kalifiye işgücünün sağlanmasına önem verilmektedir. Hemen hemen her ihrac pazarında olduğu gibi satış sonrası hizmet ve ürünle ilgili dağıtımçı firmaya satış destekleyici olanaklar sunmak Hırvatistan'da da başarının ön koşullarından biridir. Pazarda uygun fiyat- kaliteli ürün temini, alıcı ile yakın temas, tanıtım faaliyetleri başarıyı etkileyen diğer önemli unsurlardır.

Kamu İhaleleri

Kamu İhale Kanunu, AB mevzuatı ile tamamen uyumludur. AB'nin kamu alımlarını düzenleyen iki direktifi (Klasik alımları düzenleyen 2014/24/AB sayılı Direktifi ile su, enerji, ulaştırma ve posta sektörlerinde faaliyet gösteren kuruluşların yapacakları sektörel alımları düzenleyen 2014/25/AB sayılı Direktif) esas alınarak hazırlanmıştır.

Hırvatistan’da kamu alımları ile ilgili kurumlar, Ekonomi Bakanlığı bünyesindeki Ticaret ve Kamu Alımları Politikası Müdürlüğü, imtiyazlar için Maliye Bakanlığı, Kamu-Özel İşbirlikleri için Kamu-Özel Ortaklığı Ajansıdır.

Kamu ihale süreçleri Elektronik Kamu İhale sayfası üzerinden yürütölmektedir. (<https://eojn.hr/>)

Bu sayfadan kayıt yaptırılması, ihale belgelerine erişim sağlanması ve indirilmesi, ihale makamı ile iletişim, teklif gönderme, ESPD formunun indirilmesi, e-complaint erişimi mümkün bulunmaktadır.

Kamu İhale süreçlerine ilişkin ayrıntılı bilgiye (<https://gov.hr/en/public-procurement/2457>) bağlantı adresinden erişim sağlanması mümkün bulunmaktadır.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Hırvatistan topraklarının %63'ünü kırsal bölgeler oluşturmaktadır. Nüfusun %42,5'i, yani yaklaşık 1,7 milyon kişi kırsal bölgelerde yaşamaktadır.

Ülkede toplam 1,5 milyon hektar tarım arazisi bulunmakta olup, Hırvatistan İstatistik Ofisi'nin hesaplamalarına göre 2023 yılı itibariyle 866.317 hektarlık alanı ekilebilir arazi oluşturmaktadır. Farklı iklim ve toprak yapısını barındırması nedeniyle ülkede çok geniş yelpazede tarımsal üretim yapılmaktadır. Ülkenin Sırbistan'a kadar olan uzanan doğuda yer alan Slavonya bölgesi uzun yıllardır ekilmeyen tarım arazilerine sahip olup, özellikle organik tarım üretim merkezi yapılması açısından elverişlidir.

Hırvatistan buğday, mısır, kümes hayvanları, yumurta ve şarap üretiminde kendi kendine yeterli durumdadır, 2024 yılı itibariyle tarımsal üretim 3,2 milyar avro tutarında gerçekleşmiştir.

Yıllık düzeyde alım-satım toplam değerindeki artışta, fiyat ve miktar artışından kaynaklanan bitkisel ürünler fiyatlarındaki artış etkili olurken, hayvansal ürünlerin değerinde ise fiyat ve miktarlardaki düşüş nedeniyle düşüş yaşandı.

2024 yılında bitkisel ürünler arasında satılan ve satın alınan ürünlerin değer yapısında en yüksek paylar %39,3 ile tahıllar, %20,2 ile yağlı tohumlar, %14,0 ile şarap ve %8,4 ile taze sebze gruplarında kaydedildi. Bahsi geçen tüm gruplarda değer arttı. Hububat, yağlı tohumlar ve taze sebze gruplarında değer, alım-satım fiyat ve adetlerindeki artışa bağlı olarak arttı. Şarap grubunda ise alım satım fiyatlarının yüksek olması nedeniyle değer artışı yaşandı.

Hayvansal üretimin değer yapısında en yüksek paylar %27,2 ile sığır, %24,6 ile inek sütü, %22,9 ile domuz ve %14,4 ile kümes hayvanları gruplarında kaydedildi. İnek sütü, domuz ve kümes hayvanı gruplarındaki değer düşüşünde miktar ve alım satım fiyatlarındaki düşüş etkili olurken, büyükbaş hayvan grubundaki artışta miktar ve alım satım fiyatlarındaki artış etkili oldu

Üretim çiftliklerinin %69,5'i 5 hektarın altında araziye sahipken, çiftliklerin %32,7'sinin sahibi 64 yaşın üzerindedir.

Tarım, Orman ve Balıkçılık sektörünün ülkede yaratılan katma değer içerisindeki payı %4-5 arasında gerçekleşmektedir. 2024 yılı Aralık ayı itibariyle kayıtlı çalışan kişi sayısı 1 milyon 484 bin 343 kişi iken tarım, orman ve balıkçılık sektöründe çalışan sayısı 25.386 kişidir. Bu kişilerin 7.035'i kadın çalışanlardan oluşmaktadır. İşgücünde ülke genelinde meydana gelen değişimler analiz edildiğinde tarım sektöründe çalışan kişi sayısında diğer sektörlere nazaran daha yüksek bir oranda erime izlenmektedir.

Tarım alanlarının %80'i özel aile çiftlikleri şeklinde işletilmektedir. Ülkede 134.000 çiftlik olup, çiftliklerin ortalama büyüklüğü 11 hektardır. Bunların %70'i 5 hektardan küçüktür.

Hırvatistan tahıllar, yağlı tohumlar ve balık ürünlerinde dış ticarete fazla vermektedir. En büyük açık ise et, süt ve yumurta, hayvan yemi, meyve ve içecek ürünlerinde verilmiştir.

01/07/2013 tarihinde AB üyesi olan Hırvatistan, Avrupa Birliği Tarım Politikasına tabidir. Dünya Ticaret Örgütü Tarım Anlaşması ve Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikaları ile uyum sağlamayı hedefleyen Hırvatistan bu amaçla; tarım sektöründe özelleştirme yoluyla aile tipi çiftliklerin yaygınlaştırılmasına önem vermektedir.

Tablo 1: Ekilebilir Alan (Hektar)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	%Pay (2023)
Ekilebilir Alan	803.902	822.809	888.928	856.738	851.469	866.317	100,0 %
Hububat	459.703	490.908	535.840	519.818	519.303	539.628	62.29
Baklagil	2.542	2.512	1.895	2.214	3101	4.058	0.47
Kök ve yumru bitkiler	23.810	21.690	20.793	19.478	16.654	15.599	1.80
Endüstriyel bitkiler	187.033	170.492	182.874	171.992	177.584	164.215	18.96
Sebze	10.027	8.963	8.748	8.664	8.238	8.213	0.95
Yeşil yem	94.864	102.388	109.450	107.440	102.804	105.429	12.17
Nadasa bırakılan alan	25.218	25.155	28.865	26.625	22.316	26.702	3.08
Çiçek ve süs bitkileri	300	300	186	181	210	152	17.55
Tohum bitkileri	405	401	277	326	234	581	67.07
Diğer Ekilebilir Arazi Bitkileri *					1.025	1.740	0.20

Kaynak: Hırvat İstatistik Kurumu

*Data 2022 yılından itibaren tutulmaya başlanmıştır.

2023 yılı verilerine göre, Hırvatistan 415 bin adet büyükbaş, 853 bin adet domuz, 552 bin adet küçükbaş hayvan ve yaklaşık 10,7 milyon kanatlı hayvan kapasitesine sahiptir.

Ülkede orman arazileri toplamı 1,9 milyon hektar olup, orman arazilerinin 3/4'ü halen devlet mülkiyetinde bulunmaktadır. Hırvatistan'ın yüksek kalitede kereste üretim potansiyeli ve su rezervleri mevcuttur.

Hırvatistan oldukça gelişmiş bir balıkçılık ve balık işleme endüstrisine sahiptir. Deniz ve tatlı su balıkçılığı savaştan olumsuz etkilenmiştir. 1992'den sonra deniz balıkçılığında iyileşme kaydedilmiştir; aynı iyileşme potansiyel bulunmasına rağmen, henüz tatlı su balıkçılığında kendini gösterememiştir. 2022 yılı itibarıyla 86.031 ton deniz balığı ve deniz ürünleri üretimi yapılmaktadır.

Tarım ürünlerinin toplam alım satım değeri 2024 yılında 1.475,9 milyon avro olarak gerçekleşmiştir. Bunun 904,3 milyon avrosu veya %61,3'ü kendi üretim şirketlerinden yapılan

satışlardan oluşurken, özel aile çiftliklerinden yapılan satın almalar 571,6 milyon avro (%38,7) olmuştur.

2023 yılıyla karşılaştırıldığında tarım ürünlerinin alım satım değeri %1,7 artarken, ticari kuruluşların kendi üretimlerinden satış değeri %1,3 gerileme görmüş ve özel aile çiftliklerinden satın alma değeri %7,0 artmıştır.

Yıllık düzeyde alım-satım toplam değerindeki artışta, fiyat ve miktar artışından kaynaklanan bitkisel ürünler fiyatlarındaki artış etkili olurken, hayvansal ürünlerin değerinde ise fiyat ve miktarlardaki düşüş nedeniyle düşüş yaşanmıştır.

2024 yılında bitkisel ürünler arasında satılan ve satın alınan ürünlerin değer yapısında en yüksek paylar %39,3 ile tahıllar, %20,2 ile yağlı tohumlar, %14,0 ile şarap ve %8,4 ile taze sebze gruplarında kaydedilmiştir. Bahsi geçen tüm gruplarda değer artışı yaşanmıştır.

Hububat, yağlı tohumlar ve taze sebze gruplarında değer, alım-satım fiyat ve adetlerindeki artışa bağlı olarak artmıştır. Şarap grubunda ise alım satım fiyatlarının yüksek olması nedeniyle değer artışı yaşanmıştır.

Tablo 2: Tarım Ürünleri Satışlar (1.000 Avro)

Ürün	2021	2022	2023	2024
Hububat	320.812	435.893	258.325	293.097
Kuru baklagiller	9	16	4.037	243
Patates	14.562	20.049	25.890	28.436
Yağlı tohumlar	158.109	182.441	120.419	150.451
Şeker pancarı ve şeker pancarı tohumları	22.434	19.466	17.541	13,464
İşlenmemiş tütün	13.812	14.098	12.538	20,883
Yem bitkileri	5.998	6.697	5.791	8,227
Kesme çiçekler ve çiçek tomurcukları	18	48	73.318	36,286
Parfümeri, eczacılık ve benzeri amaçlarla kullanılan bitkiler	5.049	8.895	6.279	7,745
Diğer sebzeler, taze, kavun ve karpuz	36.405	50.442	58.097	62,963
Ekim materyalleri	2.952	3.379	3.398	2,990
Üzüm	6.557	12.353	8,060	12,116
Diğer meyveler, sert kabuklu yemişler ve benzeri çekirdekli meyveler	19.290	25.802	36.846	34,464
Şarap	70.405	86.988	98.727	104.255
Zeytin yağı	3.478	4.629	5.571	6.666
Sığır, canlı	138.254	171.071	181.311	198,606
Çiğ inek sütü	148.449	190.958	208.487	179,397
Atlar, eşekler, katırlar ve bardolar, canlı	883	1.084	1.335	575,215
Koyun ve keçiler, canlı	1.940	2.260	2.562	2.783
Çiğ koyun ve keçi sütü	5.654	5.027	4.562	4.540

Domuzlar, canlı	129.421	183.378	205.057	167.028
Kümes hayvanları, canlı	79.030	99.726	113.798	105.316
Tavuk yumurtası	40.256	55.975	74.364	70.392
Diğer yetiştirilen hayvanlar, canlı	21	36	12	13
Yetiştirilen hayvanların ürünleri	1.368	2.238	1.653	1.157
Ham postlar ve deriler (koyunları hariç)	63	153	109	66
Toplam	1.225.229	1.583.100	1.450.820	1.475.910

Kaynak: Hırvat İstatistik Kurumu

Sanayi

Hırvatistan'da imalat sanayii, ülke ekonomisinin gelişmesinde ve büyümesinde önemli bir rol oynamaktadır. İmalat sanayinin, toplam ekonomi içindeki payı azalmış olsa da Hırvatistan ekonomisi için ürettiği katma değer ve ihracattaki ağırlığı ile önemini korumaktadır.

İmalat sanayinde 2024 yılı sonu itibarıyla 17.619 kayıtlı işletme faaliyet göstermekte olup, bu işletmelerin 15.384'ü aktif işletmelerdir. Söz konusu işletmelerin mal ve hizmet satın alımlarının toplam değeri yaklaşık 27,8 milyar avro seviyesindedir.

İmalat Sanayi işletmelerinin %78,3'ü çok küçük ölçekli (10 kişiden az kişi çalıştıran) %15,9'u küçük ölçekli (10-49 kişi çalıştıran) %4,73'ü orta ölçekli (50-249 kişi çalıştıran) ve %1,07'si büyük ölçekli (250'den fazla kişi çalıştıran) işletmelerdir.

Brüt katma değer bazında incelendiğinde 2024 yılı itibarıyla imalat sanayi içinde en büyük sektörler gıda ürünleri imalatı kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı fabrikasyon metal ürünleri imalatı Mineral Ürünler İmalatı olarak ön plana çıkmaktadır.

İmalat sanayi ve ihracat içerisinde en yüksek pay gıda sanayine aittir.

Hırvatistan gemi üretiminde dünyada önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Pula (Uljanik) Split (Brodosplit) ve Trogir (Brodotrogir)'de birer tane ve Rijeka'da iki tane (Kraljevica ve 3 Maj) olmak üzere beş büyük tersane bulunmaktadır. Bu tersanelerde her tür deniz ulaşım aracı sondaj platformu tanker ve savaş gemisi üretilme imkanı bulunmaktadır.

Gemi inşa sektörü, hem son on yılda istihdamdaki payı (%2 -%5; alt yüklenicilerle beraber %10'a kadar) hem de GSYİH payı açısından Hırvatistan'ın en önemli sanayi sektörlerinden birisidir. Sektörün ihracattaki payı %10-15 arasında değişmektedir. Ancak son önemde küresel sorunlar ve finansman sıkıntıları nedeniyle sektör rekabetçiliğinden uzaklaşmaktadır.

Gemi inşası faaliyetlerinin büyüklüğü ve karmaşıklığı nedeniyle, çok sayıda küçük ve orta ölçekli işletme, alt sözleşmeler temelinde doğrudan bu sanayi sektörüne bağımlıdır. Bu sanayi kolu, büyük tersanelerin bulunduğu bölgelerde önemli bir istihdam kaynağı oluşturmaktadır. Diğer taraftan sektörde verimlilik ile ilgili sorunlar olup, hükümet son olarak bazı tersanelerin banka borçlarına devlet garantisi tesis edilmesi kararını almış ve bazı tersanelerin borçlarını

ödemıştır. Ekonomi Bakanı 2025 yılı Mart ayı içerisinde gerçekleştirdiği açıklamada 3 Mayıs tersanesi ile Uljanik Tersanesini yıl içerisinde özelleştirme planları olduğundan bahsetmiştir.

Tersanelerde çalışan işçi sayısı ve halihazırda yüksek seyreden işsizlik oranı dikkate alındığında yeniden yapılandırma ve özelleştirme çalışmalarının makro ekonomik dengeler açısından da hassasiyet taşıdığı değerlendirilmektedir

Ülkenin geleneksel olarak güçlü olduğu sektörlerden olan ilaç sektörü ihracatta da önemli bir paya sahiptir. Ar-Ge faaliyetleri sektörde yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. Ülkedeki en büyük ilaç üretici firması Pliva 2006 yılında Barr Pharmaceuticals Inc (ABD'li firma) tarafından satın alınmıştır. Sektörde 49 firma faaliyet göstermekte olup, sektörün ihracattaki payı %8 seviyesindedir.

Adriyatik kıyısında ülkenin karasuları içinde bulunan petrol yataklarının işletilmesi ve geliştirilmesi konusuna özel önem verilmektedir. İmalat sanayi içerisinde petrol ürünleri önemli konumunu korumaktadır. Sisak ve Rijeka petrol rafinerileri iç pazara ilave olarak özellikle bölge ülkelerine ihracat yapmaktadır

Adriyatik Petrol Hatları sistemi (JANAF) petrol ve petrol ürünleri taşımacılığı yapmakta olup, Krk adasındaki Omišalj'deki petrol terminalini Rijeka ve Sisak'taki Hırvat rafinerilerine bağlamaktadır. Petrol boru hatlarının toplam uzunluğu 759 km'dir ve bunun 610 km'si Hırvatistan'dadır.

Hırvatistan'da Krk adası açıklarındaki LNG terminalinin resmi açılışı 29 Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Terminal; Rusya Ukrayna savaşı sonrası giderek daha da önem kazanmış olup diğer AB üyesi ülkeler ve ABD tarafından önem atfedilmektedir.

Omišalj-Zlobin boru hattıyla Hırvatistan'ın gaz taşıma sistemine bağlanan terminalin yıllık depolama kapasitesi 2,6 milyar metreküptür (bcm). Terminalin Hırvatistan'ın enerji kaynaklarını çeşitlendirmenin ve enerji güvenliğini artırmanın yanı sıra, Orta ve Güneydoğu Avrupa bölgesindeki diğer ülkelere de benzer faydalar sağlaması beklenmektedir. İlk yüzer terminal, Krk adasındaki kara terminali tamamlanana kadar kullanılacaktır. Söz konusu terminalin kapasitesi önümüzdeki üç yıl için rezerve edilmiştir. Hırvat Hükümeti 18.08.2022 tarihinde Zlobin-Bosiljevo doğalgaz boru hattının inşasına ve kapasitesinin 2 katına (yılı 6,1 milyar metreküpe) çıkarılabilmesi için Krk'taki LNG terminalinin modernizasyonuna 180 milyon avro yatırım yapmaya karar verdiğini açıklamıştır. Bu tutarın 25 milyon avrosu Krk LNG terminalinin kapasitelerinin yükseltilmesi için, 155 milyon avroluk kısmı ise gaz tedarik ağının genişletilmesi için ayrılmıştır.

Ülkenin geleneksel olarak güçlü olduğu sektörlerden olan ilaç sektörü ihracatta da önemli bir paya sahiptir. Ar-Ge faaliyetleri sektörde yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. Ülkedeki en büyük ilaç üretici firması Pliva 2006 yılında Barr Pharmaceuticals Inc (ABD'li firma) tarafından satın alınmıştır. Sektörde yan sektörlerle birlikte 60 firma faaliyet göstermekte olup, sektörün ihracattaki payı %10 seviyesindedir.

Ülkenin geleneksel olarak güçlü olduğu sektörlerden olan ilaç sektörü ihracatta da önemli bir paya sahiptir. Özellikle jenerik ilaçlarda PharmaS, Belupo, Fidifarm ve JGL gibi şirketler ülke ilaç

piyasasındaki en önemli oyuncular olup, bu şirketler ABD ve diğer AB ülkelerine ihracat yapmaktadır.

Hırvatistan'daki farmasötik müstahzarların üretimi, güçlü bir büyüme eğilimine ve tüm endüstrinin üretimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Hırvatistan'da ilaç sektöründe yaklaşık 6 bin 500 kişi istihdam edilmektedir. Bu sektörde özellikle Zagreb şehri ve Zagreb Eyaleti, Primorje-Goraki Kotar, Koprivnica-Krizevci ve Sisak-Maslina Eyaletlerinde kümelenme faaliyetleri mevcuttur.

İlaç sektörünün önde gelen on şirketi 2023 yılında bir önceki yıla göre %10.5 artarak toplam 1.223,66 milyon avro gelir elde etmiştir.

2023 yılında sektörün önde gelen 10 firmasının toplam gelirinin neredeyse %60'ı Pliva Hrvatska tarafından elde edilmiştir. Bu şirket, 2022 yılına göre %10,99 artışla 730,11 milyon avroluk toplam geliriyle yine birinci sırada yer almaktadır.

Hizmetler

Turizm, Hırvatistan ekonomisinin yeniden yapılanmasında önemli rolü olan bir sektördür. Konaklama ve yemek hizmetleri sektöründe Aralık 2024 itibariyle 15.947 firma faaliyet göstermekte olup, bu firmalarda 83.070 kişi çalışmaktadır. Çalışanların 42.608 kişisi kadınlardan oluşmaktadır. Toplam çalışan sayısı Hırvatistan'daki toplam çalışan nüfusun yaklaşık %5,7'sine istihdam olanağı sağlamaktadır.

Ülkenin 2024 yılı Ağustos ayı itibariyle yatak kapasitesi yaklaşık 1 milyon 500 bin civarında olup, bu kapasitenin %12,5'i otellerde, %61,3'ü evlerde, %21,6'sı kamplarda bulunmaktadır. Mevcut otel kapasitesinin sadece %63'ü, 4 ve 5 yıldızlı otellerde bulunmaktadır. Turizm konaklamalarının %85'i haziran-eylül döneminde gerçekleşmektedir.

Yatak kapasitesinin %95'i Adriyatik kıyısındaki tesislerde bulunmaktadır. 1.800 km'lik Adriyatik sahil şeridinde 1.244 adası ve Akdeniz iklimi ve doğal güzelliği ile başta Avrupa'nın yoğun turist gönderen bölgelerine ulaşım kolaylığı bu sektörün gelişme potansiyelini ortaya koymaktadır. Son yıllarda ülkede deniz turizmi ve marina kapasitesi oldukça gelişmiştir.

2020 yılında pandemi nedeniyle gerileyen turizm gelirleri, 2021 yılında geçen başarılı bir sezon nedeniyle büyük ölçüde toparlanmıştır. 2022 yılında 17,8 milyon turist Hırvatistan'ı ziyaret ederek 90 milyon geceleme sayısı gerçekleştirmiştir. 2023 yılında da Hırvatistan'ı bir önceki yıla göre %9,7 oranında artışla toplam 19.5 milyon turist ziyaret etmiş ve bu turistler %2,6 artışla 92.3 milyon geceleme sayısı gerçekleştirmişlerdir. 2024 yılında ise bir önceki yıla göre %3.9 artışla 20,2 milyon turist Hırvatistan'ı ziyaret etmiş ve yine bir önceki yıla göre %1.4 artışla bu turistler 93,7 milyon konaklama gerçekleştirmiştir.

Turizm sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin halihazırda karşı karşıya olduğu en büyük zorluklar, karlılıktaki düşüş ve ciddi personel krizi olup, bu da yatırım düzeyinde ve katma değerde ve hizmet kalitesinde düşüşe yol açmaktadır. Ülkede yabancı işçi çalıştırma izinleri

konusundaki ağır işleyen bürokrasi ve karmaşık mevzuat personel kapasitesinin dışarıdan işçi getirilerek iyileştirilmesinin önündeki bir engel olarak durmaktadır.

Hırvatistan coğrafi konumu itibarıyla Kuzey-Güney Avrupa ve Doğu-Batı Avrupa geçiş yollarının üzerinde bulunmaktadır Batı Avrupa'yı Karadeniz'e ve Doğu Avrupa ile Baltık ülkelerini Akdeniz'e ulaştıracak iki önemli karayolu koridoru Hırvatistan'dan geçmektedir. Ülkede mal taşımalarının yaklaşık %68'i karayolu, %12'si deniz yolu ve %13'ü demiryolu ve %7'si boru hatları üzerinden yapılmaktadır. Sektörün GSYİH içerisindeki payı %4,5 olup, istihdam içerisindeki payı %7,3 seviyesindedir.

Hırvatistan bölgedeki en gelişmiş karayolu taşımacılığına sahip ülkedir. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabetçilik Endeksine göre Hırvatistan Karayolu Altyapısının Kalitesi kriterine göre 141 ülke arasında 12. sırada yer almaktadır.

Karayollarının uzunluğu 26.749 km olup, 1.310 km uzunluğundaki kısmı otoyol olarak inşa edilmiştir. Ülkenin nüfus ve büyüklüğü dikkate alındığında otoyol uzunluğu bakımından Güneydoğu Avrupa'da ilk sırada yer almaktadır. Otoyol altyapısı 1990'lı yıllar ve 2000'li yılların başında büyük ölçüde geliştirilmiştir. Demiryollarının uzunluğu 2.617 km'dir.

Deniz taşımacılığının Hırvat ekonomisine katkısı 1990'dan bu yana düşüş kaydetmesine rağmen ülkenin coğrafi yapısı ve konumu nedeniyle sektör ülke ekonomisi için büyük önem taşımaktadır. Toplam sayısı 350'ye ulaşan limanların sadece 6 tanesi uluslararası taşımacılığa uygundur. Bu limanlar, Rijeka Zadar Şibenik Split Ploče ve Dubrovnik'te yer almaktadır.

Ülkede yedi uluslararası (Zagreb Split Dubrovnik Zadar Rijeka Pula ve Osijek) ve çok sayıda küçük havaalanı bulunmaktadır. Havaalanları mülkiyetinin %55'i devlete geri kalanı ise yerel idarelere aittir. Havaalanlarının çoğunda yolcu salonlarının ve peronların genişletilmesi ve modernizasyonu, ayrıca yeni ekipmanla donatılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

AB'nin ulaştırma ve rekabet başlıklarındaki mevzuatına uyum sağlanmasını teminen Hırvat Demiryolları İdaresi altyapı vagon yolcu ve yük taşımacılığı faaliyetinde bulunan 4 ayrı şirket şeklinde yeniden yapılandırılmıştır.

Hırvatistan'da ulaştırma sektöründe halihazırda 3 milyar avroya yakın proje yatırımları bulunmaktadır. Yatırımların önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmekte olup, 2021-2027 döneminde ulaşım altyapısının inşası ve yenilenmesi için yaklaşık 7 milyar avro daha yatırım yapılması planlanmaktadır.

Bu kapsamda öncelik Hırvatistan'daki eski demiryolu altyapısının modernizasyonuna verilecektir. Özellikle aşağı hattın ve X Koridorundaki güzergahların tamamlanmasına hedeflenmektedir. Diğer yatırım alanları, karayolları altyapısının geliştirilmesi, liman yatırımları, gemi filosunun yenilenmesi, havaalanı altyapısının geliştirilmesi, broadband internet altyapısının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu projelerin çoğu AB fonları, özellikle 2021-2027 dönemi için yeni Operasyonel Program, CEF (Connecting Europe Facility) Avrupa Kurtarma Planı, yani Kurtarma ve Dayanıklılık Mekanizması aracılığıyla ortaklaşa finanse edilecektir.

Tüm bu yatırımların, ekonomik ve sosyal büyüme için son derece önemli olan Hırvatistan genelinde ulaşım altyapısının daha da geliştirilmesini sağlayacağı, gelişmiş ulaşım altyapısının ise, mal ticaretini ve sağlık, turizm ve diğer hizmetlere daha iyi erişimi sağlayan bir bölgesel kalkınma aracı olacağı dile getirilmektedir.

Madencilik

Hırvatistan'da maden kaynakları sınırlıdır. Kömür ve diğer madenler (boksit) 1970'lerde ve 1980'lerde kapatılmıştır. İnşaatta hammadde olarak kullanılan (çakıl, kum, marn, inşaat kayaları) önemli metal olmayan mineral kaynakları bulunmaktadır.

Hırvatistan'ın maden kaynakları, inşaat mühendisliğinin yanı sıra petrol, kimya, cam, seramik, yanmaz cam ve tuğla endüstrilerinde ihtiyaç duyulan maden cevherlerinin çıkarılmasına ve işlenmesine olanak sağlamaktadır.

Enerji dışı katı mineral kaynaklarının yaklaşık 400 çıkarma alanı vardır. Bunların çoğu taş ocakları (yaklaşık %87, bunların %20'si doğal taş ve %67'si agrega) ve geri kalanı (yaklaşık %13) endüstriyel minerallerin açık ocaklarıdır.

Hırvatistan petrol ve gaz dahil olmak üzere doğal enerji kaynakları ve rüzgar, hidroelektrik ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının bir çoğu bulunmaktadır. Ayrıca denizden büyük miktarlarda tuz çıkarılmakta ve işlenmektedir.

Enerji

2023 yılında, Hırvatistan Cumhuriyeti'ndeki toplam birincil enerji üretimi 159,8 PJ olarak gerçekleşmiştir; bunun %18,4'ü hidroelektrikten, %38,9'u yakacak odun ve biyokütle kaynaklarından, %16'sı doğal gaz, %15,3'ü ise ham petrolden, %10,1'i ise yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmiştir. 2023 yılında toplam birincil enerji üretimi bir önceki yıla göre %3,1 artış kaydetmiştir.

Hidroelektrikten enerji üretimi %49,4, yenilenemeyen atıklardan %7,9 ve yenilenebilir kaynaklardan %7,1 artış göstermiştir. Enerji üretiminde yakacak odun ve biyokütleden %6,8, ham petrol ve petrol ürünlerinden %3,6, doğal gazdan ise %2,7 oranında düşüş gerçekleşmiştir.

Yenilenebilir kaynaklardan (rüzgar, güneş, biyogaz, sıvı biyoyakıtlar ve jeotermal enerji) enerji üretimi ise %3 azalmıştır.

2023 yılında GSYH bir önceki yıla göre %3,1 artarken, toplam nihai enerji tüketimi %3,1 artarken, toplam birincil enerji arzı da %3,9 artmıştır. Toplam brüt elektrik tüketimi %1,2 artarken, net elektrik tüketimi (iletim ve dağıtım kayıpları hariç) %0,4 artış göstermiştir.

2023 yılında brüt nihai enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının, EUROSTAT metodolojisine göre %28,1 olacağı tahmin ediliyor. Bu oran, 2022 yılına göre 1,4 puan daha düşüktür.

Gayri safi yurt içi hasıla 2018'den 2023'e kadar yıllık ortalama %3,4 artmıştır. Aynı dönemde toplam birincil enerji arzı ise yıllık ortalama %0,4 artmıştır. Buna karşılık toplam nihai enerji tüketimi yıllık ortalama %0,7 oranında artmıştır.

2000'den 2023'e kadar enerji verimliliği iyileştirme endeksinde gözle görülür bir düşüş görülmektedir, yani tüm Hırvatistan ekonomisi için enerji verimliliğinde yaklaşık %20'lik bir iyileşme izlenmektedir. Tüm sektörler arasında buna en önemli katkısı sanayi ve hane halkı sağlamaktadır. Ulaştırma sektöründe, 2023'teki önceki büyümenin ardından endekste bir düşüş daha görülmektedir.

2023 yılı ön sonuçlarına göre sabit ve mobil enerji kaynaklarından kaynaklanan CO2 emisyonu 16,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam bir önceki yıla göre %7,3 daha fazla iken 1990 baz yılındaki emisyon düzeyine göre ise %15,4 daha azdır. Geçen yıllarla karşılaştırıldığında, 2022 yılında CO2 emisyonlarındaki artışın temel nedeni endüstri ve ulaşım sektör emisyonlarındaki artıştır.

Enerji dönüşümleri için sarfedilen enerji toplamı 208,8 PJ olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre (201,0 PJ) %3,9 artmıştır. Enerji dönüşümlerine yönelik enerji tüketimi yapısında sıvı yakıtlar %47,7 (99,6 PJ), gaz yakıtlar %18,9 (39,4 PJ), hidroelektrik %14,1 (29,4 PJ), katı biyokütle %6,6 (13,7 PJ), diğer yenilenebilir kaynaklar %7 (14,6 PJ) ve kömür %5,6 (11,7 PJ) ile sıralanmaktadır.

Enerji İthalatı ve İhracatı

2023 yılında Hırvatistan'ın toplam enerji ihracatı %2,8 artmıştır. Yenilenebilir enerji ve petrol ürünleri ihracatı azalırken, ham petrol, doğalgaz ve elektrik ihracatı arttı. 2018'den 2023'e kadar enerji ihracatı yıllık ortalama %1,8 oranında artmıştır.

2023 yılında tüm enerji türlerinin ithalatı 2022 yılına göre %1,1 azalış göstermiştir. Kömür ve kok, ham petrol, elektrik ve doğal gaz ithalatı azalırken, petrol ürünleri ve yenilenebilir enerji ithalatı artış göstermiştir. Hırvatistan'ın enerji ithalatı 2018 yılından 2023 yılına kadar yıllık ortalama %1,7 oranında artış görülmektedir.

Hırvatistan'ın enerji ithalatı incelendiğinde ise 2018 yılından 2023 yılına kadar enerji ithalatı yıllık ortalama %1,7 oranında artış göstermiştir. 2018 yılından 2023 yılına kadar yapısal değişiklikler yaşanmıştır. Kok kömürü, petrol ürünleri ve doğalgazın payı artarken, elektrik, ham petrol ve yenilenebilir kaynakların payı azalmıştır.

Ülke, yenilenebilir kaynakların kullanımını artırarak enerji ithalatını azaltma konusunda büyük bir potansiyele sahiptir. Hırvatistan, Şubat 2020 yılından 2030 yılına kadar olan dönem için Enerji Stratejisi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu strateji, enerji güvenliğini ve enerji verimliliğini artıracak, fosil yakıtlara bağımlılığı azaltacak ve yenilenebilir enerji kaynaklarını artıracak çok çeşitli enerji politikası insiyatiflerini içermektedir. Aynı zamanda bu strateji,

yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam enerji tüketimindeki payı olarak 2016'daki %23,5 seviyesinden 2030'da %32'ye ve 2050'de %46,5 -%56,3'e çıkacağını öngörmektedir.

Hükümet, yenilenebilir enerji kaynağı bağlantılarını 2026'ya kadar en az 800 MW ve 2030'a kadar 2.500 MW artırma hedefiyle şebeke modernizasyonuna yaklaşık 1,4 milyar dolar harcamayı planlamaktadır.

Ülkede elektrik enerjisi üretimi, dağıtımı ve işletmesi devlete ait olan Hırvat Elektrik Kurumu (HEP)'na bağlıdır. 18 hidroelektrik santraline, 9 termik santrale, Slovenya'daki nükleer santrallerin yarısına ve elektrik dağıtım hatlarına sahip olan HEP, Temmuz 2008'de elektrik piyasasında liberalizasyona geçilmiş ve rekabete açılmış olmasına karşın piyasa koşulları nedeniyle ağırlıklı konumunu halen korumaktadır.

Haberleşme ve Bilişim Teknolojileri

Haberleşme sektörü son on yıldır büyüme göstermektedir. Bu dönemde dijital telefon ve mobil telekom uygulamalarına da geçilmiştir. Ülkede telekomünikasyon ağı tamamen dijitaldir ve Güneydoğu Avrupa'daki en modern ağlardan birisidir. Mobil hat sahipliği %100 seviyesini aşmıştır. Hanehalklarının evlerde internete erişim oranı %86 seviyesindedir. Mobil broadband penetrasyon oranı %90 seviyesindedir.

Telekomünikasyon piyasası serbestleştirilmiş olup, ülkede 9 adet sabit telefon hizmeti sağlayıcısı ve 5 adet mobil telefon hizmeti sağlayıcısı faaliyet göstermektedir. Sektörde piyasaya giriş ve rekabet koşulları Hırvatistan Telekomünikasyon Ajansı tarafından takip edilmektedir.

Hırvatistan'ın telekom pazarına yerleşik telekomünikasyon şirketi Hrvatski Telekom , United Group ve Telekom Austria'nın yerel birimleri hakim olsa da, bir dizi küçük operatör ile birlikte etkili rekabet ortamı mevcuttur Düzenleyici Hırvat Ağ Endüstrileri Düzenleme Kurumu (HAKOM), bölgesel lisanslamanın yanı sıra ağ erişimini teşvik eden önlemler yoluyla rekabeti artırmaya yardımcı olmaktadır.

Ülkede 5G şebekesi üzerinden ticari hizmet verilmeye başlanmıştır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Hırvatlar iş ortamında profesyonelliklerini sürdürmekle beraber, birkaç temastan sonra daha rahat davranabilmektedir. Selamlaşmalar, sıkı bir el sıkışma ve doğrudan göz teması içermelidir. Görüşme esnasında daima doğrudan göz temasını korumak önemlidir.

İlk toplantılar, tanıtımlar olarak planlanır ve ilk toplantı, gerçek karar vericiden ziyade bir orta yönetici ile yapılabilmektedir.

Dakiklik beklenmekte ve son derece ciddiye alınmaktadır. İş konuşulmadan önce küçük bir tanışma sohbeti beklenmelidir.

Hırvatça Hırvatistan'ın resmi dilidir. Bununla birlikte iş süreçleri İngilizce dilinde genellikle yürütülebilmektedir.

Şirketler, karar alma gücü şirketin tepesinde tutulan hiyerarşik bir yapıya sahip olma eğilimindedir.

Birçok Hırvat Cuma günü öğle yemeğinden sonra şehir dışına gitmektedir, bu nedenle Cuma öğleden sonraları toplantı planlamamakta fayda görülmektedir. Ayrıca Ağustos ayı boyunca birçok işletme kapalı olduğu için bu dönemde iş ziyareti planlanmaması yerindedir.

Mektuplar belirli bir kişiye değil şirkete gönderilmelidir. Bu, adresin gönderildiği kişi ofisten uzakta ise bir mektubun alıkonulmasını engellemektedir.

Hırvatistan kişi başına düşen milli gelir düzeyi bakımından AB ortalamasının gerisinde olsa da, Balkan bölgesinde 2024 yılı gerçekleştirmelerine göre Slovenya ve Romanya'nın arkasından gelmektedir. Hırvat tüketiciler geleneksel perakende mağazalarından alışveriş yaparken yerel markaları tercih etmektedir. Ülkede marka bilinci gelişmiş olup, belirli bir markayla pazarda yer almak isteyen firmaların reklam/tutundurma faaliyetlerine önem vermesi gerekmektedir.

Hırvat pazarı rekabetin yoğun olduğu karmaşık bir pazar olup, sabır gerektiren pazardır. Bu nedenle pazara ilk giriş aşamasında gerçekçi hedefler belirlenmeli ve uzun vadeli düşünülmelidir.

Para Kullanımı

Hırvatistan 1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla Avro Bölgesine katılarak daha önce resmi para birimi olan Hırvatistan kunasının kullanımını bırakarak avroyu resmi para birimi olarak kabul etmiştir.

Büyük kredi kartı şirketleri Hırvatistan'da temsil edilmektedir. Kredi kartı veya banka kartlarıyla ödeme yapılabilirken, diğer elektronik yollarla ödeme kabul eden perakende satış noktalarının sayısı artmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Hırvatistan 01.01.2023 tarihinde Schengen Bölgesine katılmıştır.

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, Hırvatistan'a yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Geçerli, çok girişli Schengen vizesi veya Schengen üyesi ülkelerde geçerli oturumu bulunmayan vatandaşlarımızın seyahatleri öncesinde bulundukları ülkedeki Hırvatistan Başkonsolosluğu veya Büyükelçilik Konsolosluk Şubesi'nden vize başvurusunda bulunmaları gerekmektedir.

Detaylı bilgiler Hırvatistan'ın Ankara Büyükelçiliğinin aşağıdaki bağlantı adresinde yer almaktadır:

<https://mvep.gov.hr/buyukelcilik/turkiye-cumhuriyeti-ndeki-hrvatistan-cumhuriyeti-misyon-ve-konsolosluk-ofisleri/179841>

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

01.01. Yılbaşı

06.01. Epifani Günü (Dini Bayram)

20.4. - 21.4. Paskalya ve Paskalya Pazartesi

01.05. İşçi Bayramı

30.05. Hırvatistan Milli Günü

19.06. Corpus Christi (Katolik Yortusu) (Dini Bayram)

22.06. Antifaşizm Mücadele Günü -

05.08. Milli Şükran Günü ve Zafer Bayramı ve Hırvat Savunucularının Günü

15.08. Meryem'in Göğe Kabulü (Dini Bayram)

01.11. Bütün Azizler Günü -

18.11. Anavatan Savaşı Kurbanları ile Vukovar ve Skabrnja Kurbanlarını Anma Günü

25.12. - 26.12. Aziz Stefen Günü (Dini Bayram)

Çalışma saatleri işyerlerine göre değişmekle birlikte resmi daireler ve firmaların çalışma saatleri için genel uygulama 08:00-16:00 saatleri arasındır.

Hafta içi günlerde 08.00-20.00 saatleri arasında çalışan mağazalar ve alışveriş merkezleri, cumartesi günleri genelde 09.00-15.00 (bazıları 09.00-14.00 veya 9.00-20.00) saatleri arasında çalışmaktadırlar. Pazar günleri sadece büyük alışveriş merkezleri açık bulunmaktadır. Pazar günü alışveriş merkezlerinin açık olmasıyla ilgili 17 Mart 2023 tarihinde çıkan bir yönetmelik ile 1 Temmuz 2023 tarihinden itibaren her alışveriş merkezi yıl boyunca kendi belirleyecekleri 16 adet pazar sadece çalışabilmektedir.

Yerel Saat

Hırvatistan'da standart saat dilimi UTC/GMT +1:00 saat olmakla birlikte, Mart sonunda belirlenen bir tarihte 1 saat ileri alınmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Hırvatistan Anayasası yabancı yatırımcılar için çeşitli garantiler sağlamaktadır. Hırvatistan kanunlarına göre yerli ve yabancı yatırımcılar arasında hak ve yükümlülükler açısından herhangi bir fark gözetilmemektedir. Yabancı yatırımcıların kar ve sermaye transferi önünde bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Hırvatistan'da yabancı yatırımlar 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren "İşletmeler Kanunu" ile düzenlenmiştir. Bu kanun uyarınca karşılıklılık ilkesi göz önünde tutularak yabancılara da yerli yatırımcılara tanınan hak ve yükümlülükler ile yasal statü tanınmıştır. Ayrıca, yabancı yatırımcılara ek bazı garantiler de verilmiştir. Buna göre sermaye yatırımı yoluyla elde edilen haklar, kanunla veya başka bir hukuki düzenlemeyle sınırlandırılmamakta, karın serbest transferine sınırlama getirilmemektedir.

Yabancı gerçek ve tüzel kişiler, karşılıklılık esasına bağlı olarak, Hırvatistan'da gayrimenkul satın alabilmektedir. Özel kanunla korunan bazı tarım arazileri ve doğal rezervler istisna kapsamındadır. Ayrıca Karşılıklılık esası AB vatandaşları ve tüzel kişileri için geçerli değildir.

Şirket Kurma Prosedürü

Hırvat vatandaşı gerçek ve tüzel kişiler ile yabancı gerçek ve tüzel kişiler Hırvatistan Şirketler Kanunu çerçevesinde şirket kurabilmektedir. Bu anlamda uygulanan prosedür bakımından yerli ve yabancı ayrımı yapılmamaktadır. Firmalar genellikle kuruluş aşamasında bir Hırvat avukat veya danışmandan destek almaktadırlar.

Yabancı şirketler ve bağımsız tüccarlar, yasanın öngördüğü koşullar altında, Hırvat vatandaşlarına uygulanan tüm hak ve yükümlülüklerle sahip yerli tüzel kişiler olarak kabul edilir. Ancak, Hırvatistan'da bir birim kurmadan Hırvat topraklarında kalıcı olarak faaliyet gösteremezler. Faaliyetler ara sıra gerçekleşen veya tek seferlik performans veya belirli bir iş ise (AB müktesebatına uygun olarak hizmet sağlama özgürlüğü kavramına uygun olarak) kalıcı olarak kabul edilmemektedir.

Şirketler Kanunu çerçevesinde kurulabilecek şirket türleri ve şirket türlerinin Hırvatça kısaltmaları aşağıda yer almaktadır:

- Genel Ortaklık – j.t.d.
- Sınırlı Ortaklık – k.d.
- Komanditer Ortaklık
- Limited Şirket – d.o.o.
- Anonim Şirket – d.d.

Anonim şirket kurmak için en düşük sermaye tutarı 26.544,56 avro iken, bir limited şirket kurmak için asgari sermaye 2.654,46 avrodur.

Hırvatistan'da kurulu şirketlerin %80'i Limited Şirket (d.o.o.) statüsünde bulunmaktadır. Özellikle küçük ve orta ölçekli firmalar Limited Şirket olarak faaliyet göstermekte, bankalar, sigorta şirketleri, büyük ölçekli ticari firmalar ise Anonim Şirket olarak yapılanmaktadır.

Hırvatistan E-Devlet Uygulaması altında şirket kurulumuna ilişkin detaylı bilgileri içeren bağlantı adresi şöyledir.

(<https://gov.hr/en/establishment-of-a-company/1358>)

Şirket kuruluşu işlemlerine yardımcı olmak amacıyla Hırvat hükümeti tarafından bir birim-HITRO.HR kurulmuş olup, anılan birim büyük şehirlerde bulunan Finansal Ajans (FINA)'ların bünyesinde faaliyet göstermektedir. HITRO'nun ülke genelinde 62 ofisi bulunmaktadır. Şirket kurma işlemlerinde girişimcilerin tek bir merkezden yönlendirilmelerini amaçlayan HITRO.HR ofislerinden kuruluş prosedüründe gerekli tüm evraklar temin edilebilmektedir.

HITRO.HR

Tel: 0 800 0080

E-mail: info@hitro.hr; web adresi: www.hitro.hr

(<https://www.hitro.hr/en/how-to-start-a-company/>)

Limited Şirket (d.o.o.) kurulumuna ilişkin bilgiler daha ayrıntılı olarak aşağıda yer almaktadır:

-Şirket Adının Seçimi: Öncelikle şirket için bir isim seçilmelidir. HITRO.hr hizmeti, seçilen veya benzer bir adla bir şirketin zaten mevcut olup olmadığını öğrenmek için mahkeme sicilininin kontrol edilmesine yardımcı olmaktadır. Şirket adının, mahkeme kayıtlarına (court register) ilişkin bağlantı adresi sudreg.pravosudje.hr adresinden kontrol edilmesi mümkündür.

-Belgelerin Noterde Tasdik Edilmesi: Mahkeme siciline başvuru ve ekli bazı belgelerin Noter tarafından tasdikli olması gerekir. İmzaları doğrulanacak tüm kurucular ve diğer kişiler hazır bulunmalıdır. Notere giderken pasaport ve kimlik kartının götürülmesi gerekmektedir. Hırvatça bilmeyen yabancı uyruklu kişiler için mahkeme tercümanının bulunması gerekmektedir.

Mahkeme tercümanlarının listesi: (<http://www.sudacka-mreza.hr/tumaci.aspx?Lnq=en>)

-Ücretlerin ödenmesi ve belgelerin sunulması: Mahkeme siciline kayıt başvurusu, diğer tüm gerekli ve noter tasdikli belgelerle birlikte, HITRO.hr'ye sunulmalıdır. Mahkeme ücretlerinin ödenmesi ve ilk depozito ödemesi FINA'nın şubelerinde yapılabilir. Ödeme yapıldıktan sonra, HITRO.hr başvuruyu sonuçlandırmakta ve yetkili Ticaret Mahkemesine elektronik yollarla (e-Şirket) iletmektedir. Gönderilen belgelerin doğru ve eksiksiz olması halinde, Ticaret Mahkemesi şirketi 24 saat içinde mahkeme siciline kaydettirir ve şirket kuruluşuna ilişkin kararı ve Kişisel Kimlik Numarası (OIB) teyidini HITRO Ofisine elektronik olarak gönderir. HITRO.HR'de Merkezi İstatistik Bürosu Ulusal Faaliyet Sınıflandırmasına göre bir Sınıflandırma Bildirimi almak için doldurulması gereken RSP Formu alınmaktadır. HITRO.hr, Mahkemenin kuruluşla ilgili kararını aldıktan sonra, 1 günlük süre içinde ticari işletmenin sınıflandırma bildirimini otomatik ve elektronik olarak alacaktır.

-Hesabı açma /e-Emeklilik /e-Sağlık /İlgili Vergi Dairesine kayıt: Kuruluşa ilişkin Karar ve işletme kimlik numarasını içeren Ulusal Faaliyet Sınıflandırmasına göre Sınıflandırma Bildirimi HITRO.hr sayacında toplanır. Şirketin, sahibinin ve çalışanlarının Hırvatistan Emeklilik Sigortası

Enstitüsü ve Hırvatistan Sağlık Sigortası Enstitüsüne ilk kayıtları e-Emeklilik ve e-Sağlık hizmetleri aracılığıyla HITRO.hr kontuarında elektronik olarak düzenlenip gerçekleştirilebilir. Şirket Mahkeme Siciline ve Merkezi İstatistik Bürosu Siciline girildikten sonra, başvuru sahibi, şirketi yargı yetkisi şirketin kayıtlı adresine göre belirlenen ilgili Vergi Dairesine kaydettirmelidir.

Şube Açmak

Hırvatistan kanunları çerçevesinde yabancı şirketler ticari faaliyette bulunmak üzere şube açabilmektedirler. Şube ana şirketin kararı çerçevesinde açılabilen ve ana şirket tarafından noterde onaylanması gerekmektedir. Şube faaliyetlerini ana şirketin ismi/ünvanı çerçevesinde yürütebilmektedir. Şube tüzel kişiliğe sahip değildir, fakat faaliyetlerini sürdürürken ana şirketin haklarını ve yükümlülüklerini üstlenmektedir.

Temsilcilik Açmak

Hırvatistan'da ekonomik faaliyette bulunan bir yabancı kişi ve ulusal veya uluslararası ekonomik organizasyonlar temsilcilik açabilmektedir. Temsilcilik piyasa araştırması için ve ana şirketin temsilciliğini yapmak üzere açılabilir. Temsilcilik ayrı tüzel bir kişiliğe sahip olmayıp, ana şirketin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ana şirketin faaliyetlerine dahil olmamakta ancak, ana şirketin verdiği görevleri ana şirket adına yürütmektedir. İstisnai olarak havayolları şirketlerinin temsilcilikleri Hırvatistan ile imzalanan Anlaşma ve uluslararası konvansiyonlar çerçevesinde bilet satışı yapabilmektedir. Temsilcilik bütün faaliyetlerini ana şirketin bir temsilciliği olduğu ibaresi ile yürütmektedir. Temsilcilik ofisi Hırvatistan Ekonomi Bakanlığı Yabancı Temsilcilik Siciline kayıt olmak zorundadır ve faaliyetlerine ancak bu sicile kayıt olduktan sonra başlayabilmektedir.

Hırvat İşverenler İçin Yeni Kurallar

Hırvatistan'a işveren talebiyle vize alarak gelen üçüncü ülke vatandaşları için bazı yeni yükümlülükler getirildi:

- Eğer çalışan, sözleşme uyarınca işe başlamazsa ya da çalışmaya başlamadan önce ya da 3 ay dolmadan işveren tarafından sözleşme feshedilirse (disiplin suçu veya olağanüstü bir durum hariç), işveren:
 - Geçen yılın ortalama brüt maaşı kadar bir bedeli 8 gün içinde devlet bütçesine ödemek zorundadır.
 - Aynı tutarda senet (teminat mektubu) da vermelidir.
 - Bu tutar, yasa dışı kalan kişilerin ülkeden geri gönderilme masrafları için kullanılır. (Bu kural mevsimlik işçiler için geçerli değildir.)

İşveren, çalışanlara konaklama sağlayabilir veya konaklama bulmalarına aracılık edebilir. Eğer doğrudan konaklama sağlanıyorsa, uygun yaşam koşulları sunulmalıdır.

Düzenlenmiş meslekler için başvuru sırasında, yabancı niteliklerin tanındığını gösteren belgeler ya da deneyim kanıtı sunulmalıdır. Ancak yardımcı aşçı, garson, temizlikçi gibi basit meslekler için mesleki deneyim veya eğitim belgesi gerekmez.

İş sözleşmeleri ayrımcı hüküm içeremez ve yabancı çalışanlara ödenecek maaş, Hırvat çalışanlarla aynı düzeyde olmalıdır.

Yabancı işçi çalıştırmak isteyen şirketlerin belirli bir gelir eşiğini karşılaması gerekir: Tüzel kişiler için aylık en az 10.000 avro, Şahıs işletmeleri için son 6 ayda en az 15.000 avro gelir elde edilmesi gerekmektedir.

Eğer işveren bir istihdam ajansı ise, çalışanı aynı meslek dalında başka bir Hırvat işverene devredebilir. Ancak bu durumda da 3 gün içinde polise başvuru yapılmalıdır. İstihdam Ofisi 5 gün içerisinde görüş bildirir ve onay alınırsa, çalışan yeni işverende işe başlayabilir. 30 gün içinde yeni başvuru yapılmazsa, oturma ve çalışma izni iptal edilir. Ajans, tüm koşullar sağlandığı sürece çalışanı farklı işverenlere yönlendirmeye devam edebilir.

Kolaylaştırılmış İşlem Durumları:

- Aynı işveren içinde, HZZ'nin belirlediği "açık meslek" listesinde yer alan bir mesleğe geçiş yapmak isteyen kişiler için prosedür kolaylaştırılmıştır:
 - İşveren, yeni sözleşmenin imzalanmasından sonra 3 gün içinde polis makamına başvurur.
 - HZZ 5 gün içinde olumlu görüş bildirirse, kişi yeni pozisyonda çalışmaya başlayabilir.
 - Görüş olumsuzsa, eski görevinde çalışmaya devam eder.
- Aynı meslekte işveren değişikliği, kişi Hırvatistan'da en az 1 yıl çalıştıysa, yeni izin başvurusu gerektirmez:
 - Yeni işveren, 3 gün içinde başvuru yapar,
 - HZZ olumlu görüş bildirirse, kişi yeni işverende çalışmaya başlayabilir.

Ek İş (Part-time) Hakkı:

- Eğer kişi haftalık 40 saat tam zamanlı çalışıyorsa, ek iş almak için başvurabilir.
 - Yeni işveren önce işgücü piyasası testi talep eder.
 - HZZ olumlu görüş verirse, kişi ek işte çalışmaya başlayabilir.
- Not: Bu kurallar mevsimlik işçiler için geçerli değildir.
Asgari Ücret Tutarı Yönetmeliği ile 1 Ocak - 31 Aralık 2025 dönemi için belirlenen asgari brüt ücret 970 avro tutarındadır.

Sigorta

Hırvat sosyal güvenlik sistemi sağlık ve emeklilik sigortasını, işsizlik sigortasını ve aile yardımlarını, sosyal yardımları ve çocuk yardımlarını içerir.

Zorunlu birinci basamak sağlık sigortası, Hırvatistan Sağlık Sigortası Fonu (HZZO) tarafından yönetilir ve kanunla öngörülen sağlık hizmetlerinin masraflarını karşılar. Bunlar, işyerinde yaralanma ve meslekle ilgili hastalık durumunda verilen hizmetleri ve hastalık izni, doğum veya babalık izni sırasında ücret kaybının tazminini ve tedavi amacıyla sağlanan ulaşım masraflarını

içerir. Temel sağlık sigortası kapsamına girmeyen hizmetler kişi tarafından karşılanmakta veya ek sağlık sigortası kapsamında karşılanmaktadır.

Emeklilik sigortası sisteminin organizasyonu ve uygulanması ile görevli kurum Hırvatistan Emeklilik Sigortası Enstitüsü'dür (HZMO) ve bir kamu kurumudur.

Sigortalı kişi (çalışan) katkı payı ödemekle yükümlü iken, maaşı ödeyen işveren veya kuruluşlar aşağıdaki düzenli katkı paylarını hesaplamak, askıya almak ve ödemekle yükümlüdür:

- Zorunlu emeklilik sigortası ("1. derece" -%15 veya %20 tutarında)
- Zorunlu emeklilik sigortası ("2. derece" -%5 tutarında)
- İşverenler tarafından ödenen katkı payı tutarı (Zorunlu sağlık sigortası) %16,5

Bankacılık Mevzuatı

Önde gelen Hırvat bankalarının uluslararası bankacılık gruplarına entegrasyonu ve Hırvatistan'ın AB'ye girişi, sermaye hareketliliğini artırmış ve mevzuat yakınlaşmasına yol açmıştır.

Hırvat Ulusal Bankası, para ve kambiyo politikalarının oluşturulmasından ve uygulanmasından, banknotların basılmasından ve ticari bankaların ve tüm mali işlem sisteminin denetlenmesinden sorumlu olan merkez ulusal bankadır.

Bankacılık sektörüne yabancı sermayeli bankalar hakimdir. Hırvatistan'da faaliyet gösteren bankaların çoğu, bireysel ve ticari bankacılık alanında ürün ve hizmet sağlayan bankalardır.

Süzer Grubu'nun çatı şirketi olan Süzer Holding tarafından satın alınan Slavonski Brod merkezli Banka Brod bilahare KENTBANK olarak değiştirilmiş ve merkezi Slavonski Brod'dan Zagreb'e taşınmış olup, halen Hırvatistan'da toplam 16 banka şubesi ile faaliyette bulunmaktadır.

Vizeler

Çalışma ve Oturma İzinleri

Hırvatistan'da yabancıların çalışma ve oturma iznini düzenleyen mevzuat, 16/11/2011 tarihli ve 130/11 sayılı Hırvatistan Resmi Gazetesi'nde yayımlanan ve 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunan Yabancılar Kanunu olup, son değişiklikleri içeren Yeni Yabancılar Kanunu 15.03.2025 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. (RG 133/2020)

Yabancılar Kanunu, aksi Kanunda öngörülmediği takdirde, üçüncü ülke vatandaşlarının Hırvatistan Cumhuriyeti'nde oturma ve çalışma izni veya çalışma kayıt belgesi temelinde çalışabileceklerini öngörmektedir.

Oturma ve çalışma izni, üçüncü ülke vatandaşlarına Hırvatistan Cumhuriyeti'nde geçici olarak kalma ve çalışma izni veren tek bir izindir.

Üçüncü ülke vatandaşları Hırvatistan Cumhuriyeti'nde yalnızca kendilerine oturum ve çalışma izni veya çalışma kayıt belgesi verilen işlerde ve yalnızca işe girdikleri işverenlerle çalışabilirler.

İşverenler, üçüncü ülke vatandaşlarını yalnızca kendilerine oturma ve çalışma izni veya çalışma kayıt belgesi verilen işlerde çalıştırabilirler.

İşverenler, Hırvatistan Cumhuriyeti'nde yasadışı olarak bulunan üçüncü ülke vatandaşlarını çalıştıramaz veya onların çalışmalarından yararlanamazlar.

Yabancılar Kanununun kabahat hükümleri, söz konusu kurallara uyulmaması halinde uygulanacak para cezaları ve alınacak tedbirleri düzenlemektedir (Yabancılar Kanununun 247-254. maddeleri (Resmi Gazete No 133/20, 114/22, 151/22)).

Yabancılar Kanunu hükümlerine göre, üçüncü ülke vatandaşları aşağıdaki esaslar çerçevesinde Hırvatistan Cumhuriyeti'nde kalabilir ve çalışabilirler:

- Oturma ve çalışma izni,
- Çalışma kayıt belgesi (bir takvim yılında 90 güne kadar geçerli çalışma kayıt belgesi veya 30 güne kadar geçerli çalışma kayıt belgesi - Yabancılar Kanunu'nun 140-144. maddeleri)

İşgücü piyasası testine ve Hırvatistan İstihdam Ofisi'nin görüşüne dayalı oturma ve çalışma izinleri

Üçüncü ülke vatandaşlarını istihdam edebilmek için işverenlerin işgücü piyasası testi yaptırmaları ve Hırvatistan İş Kurumu'nun görüşünü almaları gerekmektedir. Test, uygun yerli işçi olup olmadığını ve iş koşullarının adil olup olmadığını kontrol eder. Uygun aday yok ise test sonucundan itibaren **90 gün içinde başvuru** yapılabilir. HZZ, olumlu görüş vermek için şu kriterlere dikkat eder;

İşveren yükümlülüklerini yerine getiriyor mu?

Sabit bir çalışan kadrosu var mı?

Ciddi yasal sorunları var mı?

(Mevsimlik işler için) Önceki sezonda en az bir Hırvat ya da AEA vatandaşı çalıştırılmış mı?

İşgücü piyasası testi olmadan, ancak Hırvatistan İstihdam Ofisi'nin görüşüyle oturma ve çalışma izinleri

Hırvatistan İş Kurumu Yönetim Kurulu, Hırvatistan İş Kurumu'nun internet sitesinde yayımlanacak olan yoğun talep gören mesleklere ilişkin çıkardığı karardaki meslekler için işgücü piyasası sınavına girme zorunluluğu yoktur.

İşgücü piyasası testi yapılmadan ve Hırvatistan İstihdam Ofisi'nin görüşü alınmadan oturma ve çalışma izinleri

- Aynı işveren ve aynı üçüncü ülke vatandaşı için oturma ve çalışma izninin geçerliliği uzatıldığında
- Bir takvim yılında 90 güne kadar tarım, ormancılık, otelcilik sektörü ve turizmde mevsimlik istihdam
- Yabancılar Kanunu'nun 110. maddesi uyarınca (örneğin şirketlerdeki kilit personel, en az %51 ortaklık payına sahip olduğu bir şirkette/şahıs işletmesinde serbest meslek sahibi olanlar, AB Mavi Kart, şirket içi transferler, hizmet sağlayıcılar, gönüllüler, stajyerler, mürettebat üyeleri vb.) düzenlenmektedir.

Oturma ve Çalışma İzninin Sona Ermesi

- Üçüncü ülke vatandaşı, kendisine oturma ve çalışma izni verilmeyen faaliyetleri yürütürse,
- Üçüncü ülke vatandaşı, kendisine oturma ve çalışma izni verilmeyen bir işveren için çalışıyorsa,
- Üçüncü ülke vatandaşı veya işverenin, ilgili faaliyetleri yürütürken uyulması gereken çalışma, sağlık ve emeklilik sigortası düzenlemelerine ve diğer düzenlemelere uymaması,
- İşveren artık Hırvatistan İstihdam Servisi'nin olumlu görüşünün verilmesi için gereken koşulları karşılamıyorsa (Yabancılar Yasası'nın 99. maddesinin 1. fıkrası),
- Vergi Dairesi'ne yapılan başvuru veya Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun kontrolü sonucunda işverenin maaş ve/veya katkı paylarını ödemediği tespit edilirse,
- İşveren veya üçüncü ülke vatandaşı, iznin geri çekilmesine ilişkin bir teklif sunmuşsa,
- İşverene kayıt dışı çalışma ve/veya kaçak istihdam nedeniyle yaptırım uygulanmış olması durumunda Oturma ve çalışma izni aşağıdaki durumlarda sona erer

Geçici Kalma Süresi

Yabancılar Kanunu'nun 87. maddesi uyarınca, üçüncü ülke vatandaşının geçici ikameti aşağıdaki durumlarda sona erer:

- Hırvatistan Cumhuriyeti'ne girmesi ve Hırvatistan Cumhuriyeti'nde kalması yasaklanmışsa veya girişinin yasaklanması amacıyla bir uyarı verilmişse,
- Geçici ikamet izninin kendisine verilmesinden veya uzun süreli vize verilmesinden itibaren 30 gün içinde geçici ikametgâhını bir polis idaresine veya bir polis karakoluna kaydettirmemesi,
- Hırvatistan Cumhuriyeti'ndeki geçici ikametini kendi isteği üzerine iptal ederse,
- Geçici oturma izninin verildiği tarihten itibaren bir yıla kadar olan süre içinde, birden fazla defa toplam 90 günden fazla veya tek seferde 30 günden fazla yurt dışında kalması,
- Geçici oturma izninin verildiği tarihten itibaren iki yıla kadar olan süre içinde, birden fazla defa toplam 180 günden fazla veya tek seferde 60 günden fazla yurt dışında kalması,
- Geçici oturma izninin amacına aykırı olarak Hırvatistan Cumhuriyeti'nde kalmata ise geçici oturma izni verilmesine ilişkin koşullar ortadan kalkar,

İdari ücret: Verilen oturma ve çalışma izni için 74,32 avro, biyometrik oturma izni üretimi için ise 31,85 avro (hızlandırılmış prosedür için 59,73 avro) ödenmesi gerekmektedir. Her iki tutarın da ayrı ayrı, yetkili emniyet müdürlüğü/karakolundan IBAN kodu alınacak devlet bütçesi hesabına ödeme makbuzu ile ödenmesi gerekmektedir. Biyometrik oturma izninin verilmesi için devlet bütçesinin IBAN numarasına veya damga pulu şeklinde 9,29 avro tutarında ek idari ücret ödenmesi gerekmektedir.

Çalışma Kayıt Belgesi

Bakanlık, Hırvatistan Cumhuriyeti topraklarında kısa süreli sözleşmeli işlerde çalışmak üzere üçüncü ülke vatandaşı, emniyet müdürlüğü veya polis karakolu aracılığıyla çalışma kayıt belgesi verebilir.

Sözleşmeli işin yapılması için bir takvim yılında en fazla 90 veya 30 gün süreyle çalışma kayıt belgesi verilebilir.

Çalışma kayıt belgesi verilmesi için yazılı başvuruda bulunan üçüncü ülke vatandaşı veya üçüncü ülke vatandaşının hizmetlerinden veya çalışmalarından yararlanacak olan tüzel veya gerçek kişi, aşağıdaki belgeleri başvuruya eklemek zorundadır:

- İlgili sözleşme
- Üçüncü ülke vatandaşının geçerli yurtdışı seyahat belgesi.

Verilen çalışma kayıt belgesine dayalı çalışma hakkı: Üçüncü ülke vatandaşı, verilen çalışma kayıt belgesine dayanarak Hırvatistan Cumhuriyeti sınırları içerisinde aynı işveren veya hizmet kullanıcısı için çalışabilir ve oturma ve çalışma izni alması gerekmez.

90 güne kadar çalışma kayıt belgesi

Üçüncü ülke vatandaşları çalışma kayıt belgesine dayanarak bir takvim yılında 90 güne kadar çalışabilirler. Bu belgenin düzenlenebileceği durumlar şu şekildedir:

- Turizmde hizmet sunumuna ilişkin mevzuata uygun olarak turizm acenteleri ve eğlence çalışanları
- Hırvatistan Cumhuriyeti'ndeki bir turizm acentesi ile akdedilen hizmet sunumuna ilişkin bir sözleşme uyarınca gelen yabancı turizm acentelerinden gelen turizm acenteleri
- Bilimsel ve mesleki gelişim sürecinde olan bilim insanları, bilim insanları – uluslararası örgütlerin temsilcileri ve Hırvatistan Cumhuriyeti için önemli olan bilimsel projelere katılacak bilim insanları
- Hırvatistan Cumhuriyeti'nde kültürel ve eğitimsel işbirliği programları kapsamında görevlerini yürüten yabancı kültürel, eğitimsel ve bilimsel kuruluşların idari personeli, uzmanları, öğretmenleri ve öğretim görevlileri ile Hırvatistan Cumhuriyeti'nde şubesi bulunan yabancı kültürel, eğitimsel ve bilimsel kuruluşların idari personeli, uzmanları, öğretmenleri ve öğretim görevlileri, ana kurumlarından gelmeleri kaydıyla.
- Hırvatistan Cumhuriyeti'nde akredite edilmiş yabancı muhabirler veya yabancı medya muhabirleri

- Gemi inşaatı alanında, bir ihracat sözleşmesi veya yabancı bir alıcının siparişi üzerine, gemi onarımı ve gemi inşaatının gözetim ve denetimini veya ekipman, makine ve diğer tesislerin imalatının, montajının gözetim ve denetimini yapanlar
- Gemilerde ve mürettebat listesinde bulunanlarda çalışma amacıyla
- Düzenlenen konferans ve seminerlere katılan öğretim görevlileri
- Opera, bale, tiyatro, konser, görsel sanatlar ve diğer kültürel etkinliklere katılan sanatçılar ve teknik personel ile film ve televizyon sektöründeki yazarlar ve performansçılar
- Kültürel mirasın korunması, kütüphane bilimi ve arşiv bilimi uzmanları
- Yüksek bütçeli filmlerin yapımında yer alan sanatçılar, yazarlar, teknik elemanlar ve diğer personel
- Dünya Ticaret Örgütü'nü kuran Marakeş Anlaşması'na Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Katılım Protokolü'nde tanımlanan şirket içi devralanlar ve iş ziyaretçileri dışında kalan diğer kişiler

30 güne kadar çalışma kayıt belgesi

Üçüncü ülke vatandaşları çalışma kayıt belgesine dayanarak bir takvim yılında 30 güne kadar çalışabilirler: Bu belgenin düzenlenebileceği durumlar ve kişiler şu şekildedir:

- Hırvatistan Cumhuriyeti'nde tüzel ve gerçek kişilerle birlikte çalışan kişilerin mesleki eğitim, gelişim veya öğretimini gerçekleştirenler
- Makine veya ekipman üreticisi olan yabancı bir işverenin yanında çalışan ve bunların teslimatı, montajı veya bakımı amacıyla gelenler ve yaptıkları işin garanti haklarının kullanılması için bir koşul olması durumunda,
- İşletme faaliyetlerine ilişkin mevzuata uygun olarak işletme hizmetleri sunmak üzere kayıtlı olan gerçek kişiler ve üçüncü ülkelerden gelen tüzel kişiler nezdinde çalışanlar
- İşverenlerinin katılımcı olduğu fuar veya sergilere katılanlar
- Sirklerde veya eğlence parklarında çalışanlar
- Moda editörlüğü veya reklam kampanyalarının çekimlerine katılanlar
- Spor müsabakalarında ve yarışmalarda raporlama, organizasyon ve teknik personele eşlik etmek
- Müzik, sahne ve dans sanatlarındaki yazarlar ve icracılar ile bunlara eşlik eden raporlama, organizasyon ve teknik personel
- Yabancı bir işverene bağlı bir şirkette mesleki eğitime katılanlar
- Denetim ve danışmanlık hizmeti verenler.

İdari Ücret: Verilen çalışma kayıt belgesi için 39,82 avro tutarında idari ücret ödenmesi gerekmektedir.

Çalışma İzni Uzatma Süreci

2025 yılındaki Yasa değişiklikleriyle birlikte çalışma izni kuralları da güncellenmiştir. En büyük değişiklik, artık çalışma sözleşmesinin süresine bağlı olarak çalışma izninin 1 yıl yerine en fazla

3 yıla kadar verilebilmesidir. Bu, işgücü piyasası testi gereken işler için geçerlidir. (Madde 97). Eğer işgücü piyasası testi gerekmiyorsa, izin en fazla 2 yıl süreyle çalışma izni verilmektedir. (Madde 110).

Mevsimlik işçiler için çalışma izni süresi de 6 aydan 9 aya çıkarılmıştır. Mevsimlik izin süresi bitmeden önce, bu kişiler geçici oturma izni ya da mevsimlik olmayan bir çalışma iznine başvurabiliyor ve başvurularına karar verilene kadar Hırvatistan'da kalabilirler. Bu değişikliğin, hem işverenler hem çalışanlar hem de emniyet birimleri açısından süreci kolaylaştırması öngörülmektedir.

Üçüncü Ülke Vatandaşlarının İşten Çıkarılması

Yeni yasa, geçerli oturma ve çalışma iznine sahip üçüncü ülke vatandaşlarının, izin süresi boyunca en fazla 60 gün işsiz kalmasına izin vermektedir. Bu 60 günlük süre art arda veya Bölünmüş şekilde olabilir. Ancak işsizlik 60 günü aşarsa, kişinin oturma ve çalışma izni iptal edilir. Bu 60 günlük süre zarfında kişi, yasalara uygun şekilde iş arayabilir ve başvuru yapabilir.

Eğer bu süreden sonra yeni bir oturma ve çalışma izni başvurusu yapılırsa: başvuru reddedilir ve mevcut izin de iptal edilir. Ayrıca, kişinin iş durumuna dair bilgiler, Hırvatistan Emeklilik Sigortası Kurumu (HZMO) tarafından ilgili polis makamlarına bildirilir.

Bu kurallar mevsimlik işçiler için geçerli değildir.

Üçüncü Ülke Vatandaşları İçin İş ve Meslek Değişikliği

Geçerli oturma ve çalışma iznine sahip üçüncü ülke vatandaşları, aşağıdaki durumlarda yeni bir oturma ve çalışma izni başvurusu yapmak zorundadır:

- Farklı bir mesleğe geçmek istediklerinde (başlangıçta onaylanan meslek dışında),
- Aynı meslekte kalıp işveren değiştirmek istediklerinde (ilk yıldan önce),
- Hem işveren hem de meslek değişikliği yapmak istediklerinde.

Başvuru Süresi ve Çalışma Hakkı:

- Başvuru, izin verilen işsizlik süresi (60 gün) içinde yapılırsa, kişi karar verilene kadar Hırvatistan'da kalabilir.
- Başvuru bu süreden sonra yapılırsa, başvuru reddedilir ve izin iptal edilir.
- Bu süreçte kişi, başvurusunun kabul edildiğine dair belgeyle, sağlık ve emeklilik sigortasına kayıtlıysa, yeni işte çalışmaya başlayabilir.

Kaynak: T.C. Zagreb Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği